

A SELYE JÁNOS EGYETEM
REFORMÁTUS TEOLÓGIAI KARA ÉS A
CALVIN J. TEOLÓGIAI AKADÉMIA
TUDOMÁNYOS FOLYÓIRATA

II. ÉVFOLYAM 1. SZÁM

1/2008

Teológiai Fórum

TARTALOM

Géczi Krisztína:	A Hit Gyülekezete
Vargha Balázs:	A Hare-Krisna mozgalom
Szarvas László:	Az aranyábrák népe: a mormonok
Gál László:	Egy istenhit illetve Egyisten-hit az ősi magyar hitvilágban

Teológiai Fórum

II. évfolyam 1. szám

A Selye János Egyetem
Református Teológiai Kara
és a Calvin J.
Teológiai Akadémia
tudományos folyóirata

Főszerkesztő:
Doc. PhDr. Molnár János,
a SJE RTK dékánja

Szerkesztés és
nyomdai előkészítés:
Somogyi Alfréd

Szerkesztőség:
P.O.Box 54.
945 01 Komárno 1.
e-mail:
somogyia@mail.t-com.sk

Nyomja:
Silvester kft.,
Révkomárom

A Teológiai Fórum
II. évf. 1. számának
megjelenését a
Magyar Köztársaság
Oktatási Minisztériuma
támogatta.

Egy lapszám ára:

60,- Sk / 2,-€

Bejegyzés:

MK SR 3804/2007

ISSN 1337-6519

„A 2001. évi népszámlálás adatai szerint 3.708-an vallották magukat a felekezethez tartozónak. Ez az adat azonban nagy valószínűség szerint nem valós, mivel a népszámláláskor nem volt kötelező a vallás megjelölése, illetve a Hit Gyülekezete külön kérte is követőit, hogy tagadják meg a válaszádat. ... Azonban egyesek 40.000 főre becsülik a Hit Gyülekezete tagjainak számát.”

(8. oldal)

„Az indiai hiedelemvilág egyesek szerint 330 millió istenséget különböztet meg. Ezek közül kiemelkedik három: Brahma, a világmindenség megtestesült teremtője; Visnu, a megtartás és Siva, a jóságos, egy személyben teremtő és pusztító isten. Időről időre különböző formákat (avatarokat) vesz fel. A hetedik volt Ráma, aki hősiességével nagy tiszteletet szerzett magának. A nyolcadik volt Krisna.”

(18. oldal)

„A mormonok történetét illetően van egy régi, eldöntetlen vita, ami a mormonok és a szabadkőművesek kapcsolatával foglalkozik. A mormonok azt állítják, hogy ők azok, akik az ősi keresztény rítusokat és szimbólumokat teljes mértékben birtokolják, s a szabadkőművesek csak ezeknek töredékét bírják. A szabadkőművesek viszont azt mondják, hogy a mormonok egyszerűen ellopták szokásaikat, szertartásaikat, s ezeket beolvasztották saját vallásukba.”

(38. oldal)

„Az „Isten” szó a legősibb magyar kifejezések egyike. Sokan tévesen gondolkodnak, amikor az Isten nevét a „Deus” szóból származtatják. Egyesek a sumér „Isztán”-ból, míg mások a héttita „Iszten” szóból eredeztetik az elnevezést. A legvalószínűbb azonban, hogy a régi eredetű „Ősten” szóban kell keresnünk a megoldást. Ez a szó jelöli ugyanis azt az Ős Teremtőt, aki teremtette a világot. Erre az állításra jó bizonyítékul szolgál az Erdélyben található énlakai templom rovásírásos felirata, mely a templom mennyezetén látható: „Egy az Ősten”

(81. oldal)

Teológiai Fórum 2008/1.

Számunk szerzői:

Géczy Krisztina, Nagykapos
Szarvas László, Rimaszombat
Vargha Balázs, Tany
Gál László, Marcelháza

ISSN 1337-6519

60,- Sk / 2,- €

Teológiai Fórum
2008 / 1.

reg.sz. / reg.č.: MK SR 3804/2007
ISSN 1337-6519

Teológiai Fórum

A Selye János Egyetem Református Teológiai Kara
és a
Calvin J. Teológiai Akadémia
tudományos folyóirata

II. évfolyam 1. szám

2008.

Vallástörténeti válogatás

Tartalom:

Géczi Krisztina: A Hit Gyülekezete	3.
Vargha Balázs: A Hare-Krisna mozgalom	12.
Szarvas László: Az aranytáblák népe – a mormonok	23.
Gál László: Egy istenhit az ősi magyar hitvilágban	53.

Géczy Krisztina:

A Hit Gyülekezete

Bevezetés

A Hit Gyülekezete egy magyarországi központú zsidó-keresztény vallási felekezet, a pünkösdi-karizmatikus mozgalom hazánkban legjelentősebb, de Európában is kiemelkedő képviselője. Szellemi gyökerüket egy angliai (Kenneth Hagin) és egy koreai (Paul Yonggi Cho) pásztor tanításából fejlesztették saját, magyar irányzatuknak megfelelően. 1979-ben a kis imacsoportból indult gyülekezet dinamikus növekvő felekezetté vált, ma már az országhatárokon túl is vannak közösségei. Magyarország negyedik legnagyobb egyháza. A gyülekezet a magyarországi nem történelmi egyházak közül az egyik legnagyobb. Vezető lelkésze Németh Sándor.

A kezdetektől a rendszerváltásig

A gyülekezet 1979-ben indult Budaörsről, egy öt-hét fős imacsoportból. Az első összejöveteleket Tallér János házában tartották. A gyülekezetből kiszakadt Bartus László könyvében azt állítja, hogy Tallér Jánost is sokan jó prédikátornak tartották, csakúgy, mint Németh Sándort. Kettejük viszonya azonban megromlott. Tallér János emigrált, a gyülekezet vezetője pedig Németh Sándor lett. A független pünkösdi-karizmatikus közösség a rendszerváltásig csak illegalitásban tudta istentiszteleteit megtartani. Rendezvényeit, vezetőit a kommunista titkosszolgálat megfigyelés alatt tartotta. 1989-re a gyülekezet létszáma már elérte a 2000 főt. 1989-ben az állam a Hit Gyülekezetét az 1895. évi XLIII. törvénycikk alapján elismert vallásfelekezetté nyilvánította.

A rendszerváltástól 1998-ig

A gyülekezet aktívan részt vett a demokratikus átalakulások létrejöttében. Sok hívő járult hozzá szavazatával is, hogy a Szabad Demokraták Szövetsége, az SZDSZ párttá váljon. A kilencvenes évek során szoros maradt a párt és a felekezet kapcsolata: a hívek kopogtató cédulákat gyűjtöttek, valamint Hack Péter és Mészáros István a gyülekezetből képviselőként bejutott a magyar parlamentbe az SZDSZ színeiben. Az ezredforduló után azonban fokozatosan elhidegült egymástól a felekezet és a párt. A felekezet 1990-ben Budapesten Közép-kelet-európai Bibliaiskola és Lelkészkép-

ző Intézet néven megalapította államilag akkreditált teológiai főiskoláját, mely 1995 óta Szent Pál Akadémia néven működik. A gyülekezet 1995-1998 között a Budapest Sportcsarnokban tartotta összejöveteleit, melyeket átlagosan 10 000 fő látogatott. Ezeken az összejöveteleken istentiszteleteket tartottak számos külföldi vendég részvételével, valamint kereszteltek is.

1998-tól napjainkig

1998. október 10-e óta a budapesti gyülekezet saját tulajdonú ingatlanában, a mintegy 5000 fő befogadására alkalmas budapesti Hit Csarnokban rendezi istentiszteleteit, ahol továbbra is évi több alkalommal tartanak nemzetközi konferenciákat, többnapos összejöveteleket. Ebben az időszakban is rendszeresen fogadtak külföldi vendégprédikátorokat. Vendégek voltak többek között Rodney Howard Brown, Marilyn Hickey, Derek Prince, Jerry Savalle, Creflo Dollar.

A gyülekezet vezetőségének egy része túlzottnak tartotta Németh Sándor befolyását a gyülekezetben, emiatt egy kisebb csoport hívóval, Budapesti Autonóm Gyülekezet néven, új egyházat alakítottak. A gyülekezet gazdálkodásával szemben az ekkor és ezután megfogalmazott vádakat az elkövetkező években 18 APEH vizsgálat követte, valamint a Hit Gyülekezete betiltását célzó parlamenti interpelláció és számos negatív hangvételű hír a médiában. A vizsgálatok mindegyike lezárult: a gyülekezetet és Németh Sándort a hatóságok egyik felhozott vádpontban sem találták vétkesnek.

Az egyháznak mára mintegy háromszáz közössége működik Magyarországon és a határokon túl. Valamennyi szomszédos országban vannak helyi közösségei, továbbá Svájcban, Németországban és az Egyesült Államokban is. A vidéki gyülekezeteknek is egyre nagyobb része rendezi saját tulajdonú ingatlanban istentiszteleteit.

A gyülekezet nagy hangsúlyt fektet a médiában való megjelenésre.

Fontosabb szervei:

- Hetek – a gyülekezet közéleti hetilapja;
- Új Exodus – a gyülekezet teológiai folyóirata;
- Magyar ATV – a gyülekezethez közeli cégek többségi tulajdonában lévő televíziós csatorna;

- Vidám vasárnap – a gyülekezet élőben közvetített vasárnapi istentisztelete a Magyar ATV-n;
- <http://hit.hu> – a gyülekezet honlapja.

Hitalapelvek:

- A biblia Isten igéje;
- Szentháromság;
- A megváltás és újjászületés elégséges, egyedüli feltétele a Krisztusba vetett hit;
- Újjászületés: aki hisz, hit által születik újjá, vízkeresztség által;
- A karizmák (csodák, gyógyítások, nyelveken szólás) az első századi egyházban jelen voltak, és ma is léteznek;
- A vízkeresztség (alámerítkezés) megtérés után a bűnök bocsánatára történik;
- A „Szent Szellemmel való betöltekezés” vagy „Szent Szellemkeresztség” létezik (jelei a karizmák). Nem azonos az alámerítkezéssel;
- Angyalok: engedelmségre teremtett, lelki (másképp szellemi) formában létező, szolgáló lények;
- Egyetemes egyház: Krisztusnak egy egyetemes „láthatatlan” egyháza van, mely a bármely egyházhoz tartozó igaz hívókból áll (ez általában is a protestantizmusra jellemző).

Megváltottá válás folyamata:

- Bűnbánat;
- Megalázkodás Isten előtt;
- Krisztusba vetett hit, Krisztus helyettesítő áldozatának személyes elfogadása;
- Hit: Krisztus nevének segítségül hívása;
- Bűnmegvallás őszintén, megtört szívvel;
- Megkeresztelkedés egyéni elhatározás alapján, felnőtt korban, vízben történik teljes alámerítkezéssel, a bűnök bocsánatára;
- A bűnök elhagyása mellett fontos Krisztus követése, és az Istennek odaszánt élet, ez a gyakorlatban és hosszú távon nem lehetséges Szent Szellemmel való betöltekezés nélkül.

Ökumenizmus

A történelmi egyházakkal hitéleti kapcsolatot nem tartanak fenn, így egyetlen egyházzal sem, amelyik az ökumenizmus zászlaja alatt áll. Leginkább a római katolikus tanításokat tartják elfogadhatatlannak, mivel a római katolikus egyházat inkább a pogány hagyományok, semmint a bibliái tanítások közvetítőjének tartják, a katolikus hitre térést „csapdának” titulálják. Más magyarországi felekezetekkel sincsenek kapcsolatban. Az ökumenizmusban a katolikus egyház rekatolizáló szándékát látják érvényre jutni.

Egyháztagság

Tagsági díj és belépési nyilatkozat nincsen. Bárki látogathatja az istentiszteleteket bármiféle kötelezettség nélkül.

A felekezethez tartozók számáról pontos adat nem áll rendelkezésre, a gyülekezet maga sem vezet nyilvántartást a tagjairól. Gyakorlatban azt tekintik a gyülekezet tagjának, aki legalább heti egy istentiszteleten részt vesz.

A 2001. évi népszámlálás adatai szerint 3.708-an vallották magukat a felekezethez tartozónak. Ez az adat azonban nagy valószínűség szerint nem valós, mivel a népszámláláskor nem volt kötelező a vallás megjelölése, illetve a Hit Gyülekezete külön kérte is követőit, hogy tagadják meg a válaszáért. Ezt a felekezet részben az akkori politika kis egyházakkal szembeni magatartásával indokolta. A népszámlálást is e politika eszközeként értelmezte. Azonban egyesek 40 000 főre becsülik a Hit Gyülekezete tagjainak számát.

A gyülekezet az egyszázalékos adófelajánlók száma (2006-ban 12.742 fő) alapján a negyedik, a felajánlott összeg (2006-ban 46.447.039 forint) alapján a hetedik a magyarországi egyházak sorrendjében. Az egy főre eső átlagos felajánlott összeg (2006-ban 3.645 forint) megkérdőjelezi azt a korábbi vélekedést, miszerint a felekezet tagjai kifejezetten a módosabbak közül kerülnek ki.

Ismertebb tagok és a gyülekezettel kapcsolatba hozható ismert személyek: Friderika – énekesnő; Pajor Tamás – zenész; Jancsó Miklós – filmrendező; Tamás Gáspár Miklós – köztársasági elnök, filozófus; Domszky Gábor – Budapest főpolgármestere, az SZDSZ tagja; Hack Péter – jogász, egyetemi tanár, volt SZDSZ-es képviselő.

Szervezeti felépítése, működése

A Hit Gyülekezete az önfenntartó egyházmodell híve. Az 1%-os adófelajánlásokon és az iskoláknak járó normatívákon kívül más állami támogatást nem vesz igénybe, a hívek támogatják önkéntes adományaikkal és bibliai (nem kötelező) „tizedeikkel” (jövedelmük 10%-ának felajánlásával), emellett az aktivisták társadalmi munkájukkal járulnak hozzá a szervezeti működéshez. Szemben egyes híresztelésekkel, az ilyen segítő szolgáltatások, az adományok és a bibliai tized fizetése a kezdetektől fogva önkéntes alapon történik.

Az egyháznak mintegy háromszáz közössége működik szerte az országban és a határokon túl. Valamennyi szomszédos országban vannak helyi közösségei, továbbá Svájcban, Németországban és az Egyesült Államokban is.

A gyülekezetek jelentős része saját tulajdonú ingatlanban rendezi istentiszteleteit, melyek közül a csaknem 5000 fő befogadására alkalmas budapesti Hit Csarnok a legnagyobb, de Pécsen, Debrecenben, Nyíregyházán és Salgótarjánban is több mint ezer férőhelyes istentiszteleti csarnokban működnek a Hit Gyülekezete helyi közösségei. A Hit Gyülekezete Budapesten, Debrecenben, Pécsen, Nyíregyházán és Salgótarjánban működtet általános iskolát, Kecskeméten pedig óvodát. Az egyház államilag akkreditált teológiai főiskolája, a Szent Pál Akadémia Budapesten működik.

A Hit és Erkölc Kulturális Alapítványt szintén a gyülekezet hozta létre, csakúgy, mint a Hites Adakozók Hálózatát, a rászorulókat megsegítésére alakult karitatív-szociális szervezetet.

A Hit Gyülekezete könyvkiadója, az Új Exodus Kiadó eddig közel egymilliós példányszámban jelentetett meg könyveket ismert keresztény szerzők tollából. A közösség zenei CD-i, kazettái százezres nagyságrendben keltek el eddig.

Összejövetelek jellegzetességei – az istentisztelet

A Hit Gyülekezete igyekszik hű maradni a Bibliához, amely az istentiszteletet nem köti rituális formához, de egyértelműen beszél bizonyos alkotórészeiről. Ilyenek:

- az adakozás;
- az ima (könyörgés, hálaadás, közbenjárás, stb.), amely által Isten népe kifejezi háláját a már elvett áldásokért, és természetfölötti segítségért fordul Urához;

- a dicséret, dicsőítés: Isten kegyelmének hirdetése és magasztalása énekszóval (szívvel-lélekkel), hangszerekkel, tapssal, tánccal stb.;
- az imádás: az Úr jelenlétében való leborulás, Isten elismerése abszolút Úrként, Neki való hódolás;
- az igehirdetés: az írott Ige felolvasása és magyarázata, valamint a Szent Szellemtől kapott üzenetek átadása;
- a tanítás: a Szentírás mélyebb összefüggéseinek feltárása;
- a bizonyágtevés: a hívők beszámolója Jézus Krisztus bennük, értük és mellettük végzett munkájáról;
- az úrvacsora: valóságos közösség Jézus Krisztus testével és vérével, ami minden áldás forrása;
- a gyülekezet szellemi és fizikai szükségéinek ellátása a Szent Szellem ajándékainak működése által (pl. gyógyulásokért, szabadulásokért, anyagi áldásért, stb. történő ima).

Az istentiszteleteken a fentiek bármelyike – a helyi gyülekezet szükségéinek megfelelően – előtérbe kerülhet és meghatározhatja az egész összejövetel jellegét. Istentiszteletet szabadban és zárt helyen (magánháznál, imaházban, sportsarnokban, stb.) egyaránt tartanak.

A Hit Gyülekezete valódi oldala

Kezdetben tényleg egy komoly mélyhitű vallási közösség volt, vissza akartak térni az igazi kereszténységhez. Azt állították, hogy a történelmi felekezetek elvesztették, ők viszont megtalálták Istent. Mindenki megtalálhatja Istent, ha nem fontosabb neki az egyház, a gyülekezet vagy a száraz tradíció. Ha nagyobb a tekintélye Istennek és az Igének, mint a papnak. De később egyre nagyobb lett Németh Sándor befolyása, szinte már őt tisztelték és imádták Isten helyett. Mindent elhittek, amit ő mondott. A hívők persze nem láttak a kulisszák mögé, nem vették észre, hogy Németh Sándor hogyan manipulálja őket. Ők tényleg Istennek tetsző életet akartak élni, és meg is változott az életük. Csak közben nem vették észre, hogy már nem Isten akaratát teljesítik, hanem a vezető lelkészét, aki azt tesz, amit akar, hiszen senki sem kontrollálja őt.

Az biztos, hogy megtaláltak valami olyat, amit csak Isten nyújthat: az Istennel személyesen átélt bensőséges kapcsolatot. E nélkül nehéz lenne megmagyarázni, hogy mi tette a Hit Gyülekezetét az egyik legösszetartóbb szervezetté Magyarországon. De időközben sajnos ezt elveszítették, vagy talán annyira hinni akartak benne, hogy közben Németh Sándor félrevezette őket. Németh Sándor Istent kegyetlennek és bosszúállónak tartotta. Azt mondta, hogy a hitből ki kell maradnia az érzelmeknek, a szeretetnek, mert

az elvonja a figyelmet Istenről és a szellemi fejlődésről. De a Bibliában éppen az ellenkezője van: Isten maga a szeretet. Már ez maga egy kicsit ellentmondásos, de úgy tűnik, ezt nem vették észre a hívei. Ezen kívül megkövetelte a tagoktól, hogy minden olyan régi dologgal szakítsanak, amelyek szerinte rosszak. Például: szabaduljanak meg könyveiktől, értékeiktől, melyeken démoni minták vannak, vagy ronthatják kapcsolatukat Istennel, akár még a meg nem tért szeretteikkel is szakítsák meg kapcsolatukat. S ha valaki ezt nem helyeselte vagy egy kicsit másképpen gondolkodott mint ő, arra azt mondta, hogy démon szállta meg, s kiűzte belőle. Mindenre volt magyarázata. Nagyon ügyesen meg tudta győzni a kételkedőket, vagy elcsitítani a lázadókat. S ha valakit jobban kezdett el tisztelni a gyülekezet, mint őt, azt porig alázta, sárba tiporta, nehogy felülkerekedjen rajta. Nagyon makacs és önfejű ember, aki megtalálta a Bibliában a megtérést és az újjászületést, de ennél tovább nem jutott. Szerinte ez tette gyülekezetét megigazulttá, s lenézte azokat, akik ezt nem ismerték: nem tartotta őket keresztényeknek. Ha Németh Sándor nem ismeri meg a megtérés igazságát, és annak az erejét, talán pártot alapít vagy maffiát. Szüksége volt egy ütőképes szervezetre, ahol hatalommal, pénzzel rendelkező korlátlan főnök lehet. Ezt a lehetőséget az újjászületett, karizmatikus egyház keretei között találta meg. Németh Sándor kisajátította a megtérők istenélményét, és a maga hasznára fordította. Az alázatos szívű megtérők seregéből így lett a Hit Gyülekezete elszánt szervezet, amely a vezető lelkes ambícióját szolgálta. Németh Sándornak minden vágya az volt, hogy a háttérből irányítsa a politikai életet és mindent. Szilárdan hitte, hogy ez így is van. Isten, ha akar, „beszállhat”. Az újonnan megtérteket néhány hét elteltével észrevétlenül „átprogramozta”: Isten helyébe ő lépett, ő lett a legfőbb tekintély. Egy vérbeli hitese azt még eltűri, hogy Istent bírálják, de hogy Németh Sándort kritizálják, azt soha! A Hit Gyülekezete kétarcúvá vált: egyrészt az újjászületett hívő emberek közössége, másrészt a Németh Sándor hatására nagyravágyóvá lett titkos társaság. Sok támadás éri őket, sokszor jogosan, de irigységből is. Attól függően, hogy melyik énjét vizsgálják. Amikor a külvilág Isten jelenlétét látja bennük, az tetszik, amikor Németh Sándor jegyeit, az már egyre kevésbé. A tagok hihetetlenül fanatikusak, másokat kíméletlenül lenézők, kétszínűek és erőszakosak tudnak lenni. De ezt ők nem veszik észre, sőt, ha valaki kritizálja őket, Németh Sándor azonnal a kritizáló ellen uszítja őket. A Hit Gyülekezete egyik ösztetartó ereje az a gyűlölet, amelyet Németh Sándor az aktuális ellenségekre összpontosít (ellenség az, aki Németh Sándor mindenhatóságát elutasítja). A vezető lelkes nagy beszédeket tartva felkorbácsolta a hallgatóság indulatait, majd gondosan megnevezte a célpontokat: a katolikusokat, a

politikusokat, a gyülekezetből kiváltakat. Bárkit, aki őt korlátozni akarta. Addig tombolt, amíg nem látta, hogy a gyülekezeti tagokban ugyanaz a méreg forr, mint benne. Volt, hogy évégett hat órán át beszélt. Sőt buzdította a híveket, hogy nyugodtan imádkozzanak ellenfeleik kárára Istenhez. Hogyan lehet Istentől kérni azt, hogy rosszat tegyen egy másik emberrel, csak azért, mert az nem ért egyet velünk? Ez sem tűnt fel a hiteseeknek. Hogyan is tűnt volna fel, hiszen addigra már teljesen az ő befolyása alá kerültek, az ő tulajdonai lettek. S ha Németh Sándor ellentétbe került azzal, amit Isten mond (ez a feltételezés önmagában „istenkáromlásnak” számít), nem kétséges, hogy a gyülekezet tagjai kinek adnak igazat. A vezető lelkes húsz év alatt utolérte az ezeréves katolicizmus tekintélyelvűségét: a pápa tévedhetetlenségét nem hiszik annyian a katolikus egyházban, mint Németh Sándorét a Hit Gyülekezetében. Ez a kettősség határoz meg mindent. Ami a Bibliából fakadt, igaz volt. Amit Németh Sándor ehhez hozzátett, az hamis. A Hit Gyülekezetében kezdetben megtértek az emberek. Voltak hihetetlen gyógyulások, drogosok szabadultak meg a függőségből egyik pillanatról a másikra, esetenként még a démonokat is kiűzték az emberekből. Éppen úgy, ahogyan az evangéliumok tanúsága szerint Jézus tette.

De Németh Sándor mindig többet akart látni, mint ami megtörtént. Ezért akkor is földre zuhantak az emberek, amikor semmi nem kényszerítette őket. Legfeljebb Németh Sándor elvárása. Több lett a „kamu gyógyulás”, mint az igazi, s lassan sportot űztek a „démonűzésből”. De senki sem mert vele szembeszállni, hiszen a pásztorokat a Biblia szerint Isten helyezi az egyházba. A Szentírás „szolgálati ajándéknak” nevezi ezeket az embereket. A Biblia szerint tehát Németh Sándor Isten ajándéka. Ki merne egy ajándékot kritizálni? Isten ajándékát... Mivel senki sem kritizálta, senkire sem hallgatott, nem formálódott, nem fejlődött, mindig ugyanolyan maradt, mint amilyen volt, talán csak annyiban változott, hogy egyre inkább a fejébe szállt a dicsőség. Nagy Iván, a gyülekezet iskolájának igazgatója mondta egyszer: „A természetlen fügefa, melyet Jézus megátkozott, hozzá képest gyümölcsöktől roskadozó oázis”.

Németh Sándor azonban semmit sem bízott a véletlenre (vagy a Bibliára). Kimunkálta a szolgálati ajándékról és a tekintélyről szóló tanítást, mely a feltétel nélküli engedelmesség alapja volt. Ennek lényege, hogy Isten a szolgálati ajándék (Németh Sándor) mellett – tegyen bármit is – mindig kiáll. Mindenkiel szemben megvédi. Isten lesújt a szolgálati ajándék ellenségeire, amikor az ajándék ezt akarja. Aki a szolgálati ajándék ellen lázad, Isten ellen lázad. A szolgálati ajándéknak nem azért kell engedelmeskedni, mert feddhetetlen, hanem azért, mert ő a szolgálati aján-

dék. Tekintélye – akár a fáraóké – Istentől származik, s így megkérdőjelezhetetlen. A tekintély azt is jelenti, hogy hatalma van mindazok fölött, akiket Isten alája rendelt.

Ez a hatalom pedig nem csupán földi hatalom. Áldás és átok, oldás és kötés hatalma van a kezében. Elhitette híveivel, hogy a sorsuk tőle függ. A hozzá való viszonyuk a jövőjük záloga. Nem lehet jobb a viszonyuk Istennel, mint vele. Nem lehetnek Istennel jó közösségekben, ha vele nincsenek jóban. A Biblia beszél arról, hogy keskeny út vezet az üdvösséghez. Ez az út Jézus Krisztus. A Hit Gyülekezetében volt ennél keskenyebb út is: Németh Sándor. Aki őt nem fogadta el, annak „nem járt” Krisztus. Aki kilépett, vagy keresztbe tett neki, azt az ún. imakamrában szidták mindennek, esetenként még átkozták is. Azonban aki kilépett, annak nem volt könnyű dolga, mert nem lehet csak olyan könnyen kilépni a Hit Gyülekezetéből. Nagyon sokáig zaklatják az illetőt, lehetlenné akarják tenni az életét. Addig járnak a nyakára, míg vissza nem tér hozzájuk, s bocsánatot nem kér. Egyszóval nem könnyű megszabadulni tőlük.

Azonban bekövetkezett az, amire Németh Sándor nem számított. A vezetőség többségének elege lett belőle, s abból, hogy Istennek tartotta magát. Lázadtak ellene, ő pedig támadott, s nem engedett: nem akart megváltozni. Végül, aki csak tudott, elmenekült mellőle, s akik eljöttek, megalkotották a Budapesti Autonóm Gyülekezetet. Természetesen őket is elmondták mindennek miután kiléptek a hiteselek közül, s megvetették őket. S folytatódott minden tovább.

Az tény és való, hogy sokan köszönhetik Németh Sándornak megtérésüket, s nélküle ez az egész nem lett volna lehetséges, de belekerült egy ördögi körbe, melyből már nem tud kiszállni.

Egy nagy történelmi lehetőséget puskázott el: egy élő hittel rendelkező, szelíd és emberszerető közösség, amely ismeri az „evangélium titkát”, sokat adhatott volna mindenkinek.

Vargha Balázs:

A Hare-Krisna mozgalom

Előszó

A 20. század végére a Közép-Európában kialakult politikai helyzet lehetőséget teremtett különböző szervezeteknek, hogy nálunk is megjelenjenek, és terjesszék nézeteiket. A világtól való elzártaságból frissen felszabadult ember pedig (tisztelet a kivételnek, akik hála Istennek sokan vannak) kapva kapott az addig tiltott gyümölcsnek számító, és csak a Csillagok háborújából ismert amerikanizált hindu kultúrán, ami egy titkos tudás lehetőségét kínálja. Nem lett mindenki Krisna-hívó, sőt Szlovákiában még nem is találkoztam a mozgalom tagjaival (kivéve, akik Magyarországról jönnek át időnként), de mindenképpen nagy hatással vannak tanaik még a mi egyházunk tagjaira is, mivel a református keresztyének egy része szilárdan hisz a lélekvándorlásban, jógázik, vagy csak szimpatizál a Krisna-tudat tanaival, mivel azok békét és szeretetet hirdetnek. Legalább is ezt mutatják magukról, és így vonzóak az ezek iránt vágyódó ember számára.

Dolgozatom kísérlet arra, hogy bemutassam tanításukat, nézeteiket, életstílusukat, valamint belső ellentmondásaikat.

Mitológiai háttér

A Krisna-tudat mitológiai hátterét az ősi hindu hiedelemvilág adja. A hindu szót eredetileg az indiai szubkontinens lakóira használták, de valójában egy lelki hagyományt határoz meg, amelynek alapja a négy Véda (Rig-véda, Szám-véda, Jadzsúr-véda, Atharva-véda). Hindunak számítanak nemzetiségétől függetlenül azok, akik hűségesek a Védákhoz.

Az indiai hiedelemvilág egyesek szerint 330 millió istenséget különböztet meg. Ezek közül kiemelkedik három: Brahma, a világmindenség megtestesült teremtője; Visnu, a megtartás és Siva a jóságos, aki egy személyben teremtő és pusztító isten. Közülük Visnu a legnépszerűbb. Ő a teremtés elsőszülöttje, akinek nincs kezdete és vége. Követői az univerzum egyedüli forrásának tekintik. Időről időre különböző formákat (avatarokat) vesz fel. A hetedik volt Ráma, aki hősiességével nagy tiszteletet szerzett magának. A nyolcadik volt Krisna. Kettőjük életéről, cselekedeteiről szól India két nagy nemzeti eposza, a Rámajana és a Mahabharata. Az utóbbi a világtörténet leghosszabb költeménye, amit a Kr.e. 4-3. században kezdtek lejegyezni.

Krisna – nevének jelentése „fekete”, de a hívei „mindenkit vonzó” jelentéssel értelmezik. Ő az indiai istenek sorában az egyik leginkább tisztelt istenség. Indiában kb. 10 millió Krisna-hívő él. A kultusz kialakulása valószínűleg egy létező személy, Krisna Vaszuvéda alakjához kötődik. Személye köré a hagyomány színes élettörténetet alkotott.

Családja a ksatrija (uralkodó, tisztviselő, katona) kasztba tartozott, és a Jadu-dinasztiának volt a tagja, amely Somától, a Hold istenétől ered. Apját Vaszudévának, anyját Dévakinak hívták. Ekkor Kansza lett az uralkodó, akiben egy gonosz szellem született újjá. Trónra lépése után tudatta vele egy különös madár, hogy Dévaki nyolcadik gyermeke megöli őt. Erre az uralkodó börtönbe záratta a szülőket, és megölette a már megszületett hat gyermeket. Ezután a hetedik gyermekben testet öltött Ananata, a Végtelenség Kígyója, hogy örökjön a nyolcadik felett, akiben Visnu jött el a földre Krisna néven. További gyermekkori történetei a hatalmas erejét leszámítva nagyon emberközeli. Fiatal férfiként szépsége mindenkit magával ragadott. Egyszer 900.000 gopit (pásztorlány) csábított el, és egy 33 napig tartó multság során mindet magáévá tette. Ezután megölte Kanszát, majd elszánt államférfi és harcos lett, és ahol tudott, segített az embereknek. 16.108 nőt vett feleségül és 180.000 fiút nemzett. A Bhagavadgítában mint a legyőzhetetlen harcos, Ardzsuna kocsihajtója szerepel. Öreg korában visszavonultan élt, de még részt vett egy csatában, ahol a sarkán megsebesítették, és ebbe belehalt.

A Krisna-tisztelet kialakulása

A Hare Krisna mozgalom a hinduizmus visnuita irányából fejlődött ki. Lényege Visnunak és különböző avatarjainak, pl. Krisnának a tisztelete. Tanításuk szerint uruk nevének éneklésével és a nyolcfokozatú bhakti gyakorlásával elérhető a teljes megtisztulás, és így lelkük visszatérhet a lelki világba. A bhakti mozgalom fénykorát az 5. és a 15. század között élte. A 15. században megjelent egy jógi, Csaitanja, aki az eksztatikus visnuizmust hirdette. A mahatmantrát (nagy mantra) énekelve vonult végig Indián. Az emberi szerelmet azonosnak tartotta az istenivel (visnuita tantra = az istenséggel való egységet szexuális aktussal lehet helyreállítani). Krisnát eksztatikus transzban imádták, szent énekeket és mantrákat kántálva. A hinduizmusban fontos a hiteles mester, aki a tanítványi láncon keresztül vissza tudja vezetni tudását Krisnára. Ez a lánc a Hare Krisna mozgalomban a következő: 1. Krisna - 2. Brahmá - 3. Nárada - 4. Vjásza - 5. Madhva - 6. Padmanábha - 7. Nrihari - 8. Madhava - 9. Askobjha - 10. Dzsajadirtha - 11. Dzsanaszindhu - 12. Dajánindhi - 13. Vidjánindhi - 14. Radzsendra -

15. Dzsajadharna – 16. Purusottama – 17. Brahmanjatirtha – 18. Vjászatirtha – 19. Lakshmípati – 20. Máthavendra Purí – 21. Ísvara Purí – 22. Srí Csaitanja Maháprabhu – 23. Rúpa – 24. Raghunátha (Dzsiva) – 25. Krisnadásza – 26. Narottama – 27. Visvanátha – 28. Dzsagannátha – 29. Bhaktivinoda – 30. Gaurakisora – 31. Bhaktisziddhánta Szaraszvati – 32. Bhaktivédanta Swámi Prabhupáda.

Az alapító

Abhaj Csaran Dé, a későbbi A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada, a Hare Krisna mozgalom megalapítója, 1896-ban született Kalkuttában, egy buzgó Visnu-hívő családban. Fiatal korában rengeteg vallásos irodalmat olvasott, és már akkor vegetariánus volt. Tanulmányait a kalkuttai egyetemen folytatta, ahol főleg angolt, filozófiát és gazdaságtant tanult. Az egyetemi évei alatt rövid ideig Ghandi követője volt. 1922-ben ismerte meg lelki tanítómesterét, Srí Símad Bhaktisziddhánta Szaraszvati Goszvat, a Védák híres tudósát, aki felkérte missziójának angol nyelvterületen való terjesztésére. A következő években írt egy magyarázatot a Bhagavad-gitához, és segítette mestere munkáját. 1933-ban hivatalos felavatásban részesült. 1944-ben mindenféle anyagi támogatás nélkül megkezdte az angol nyelvű, hetente megjelenő Back to Godhead (Vissza Istenhez) című folyóiratának szerkesztését. A gépeléstől a szerkesztésig mindent ő végzett. A Gaudiya Vaisnava Társaság a „Bhaktivedanta” – „aki megvalósította, hogy minden tudás végső célja a Legfelsőbb Úr szolgálata”¹ nevet adományozta neki. 1950-ben elhagyta feleségét és öt gyermekét, és belépett a rendbe Krisna hagyomány szerinti megjelenési helyén, Vrndávanában. Itt lefordított több védikus iratot, amelyekhez magyarázatokat is fűzött. 1959-ben elfogadta a szvámi rendet, amely csak az anyagiakról teljesen lemondott jógikat illeti meg, és felvette az A. Cs. Bhaktivédanta Szvámi Prabhupáda nevet, amelynek jelentése „a Mester, kinek orcája előtt minden élők meghajolnak”².

A mozgalom megalapítása után

1965-ben elindult Amerikába, hogy eleget tegyen lelki tanítómesterre akarátának, és hirdesse a Krisna-tudatot. Megérkezése után egy üzlethe-

¹ Kérdések és válaszok a Krisna-tudatról 164. p.

² Napkelettől napnyugatig: Vallástörténeti tanulmányok I. 266. p.

lyiségből átalakított teremben tanított, és különböző helyeken előadásokat tartott. 1966-ban még mindig egyedül dolgozott, amikor megalapította az ISCKON-t (International Society for Krishna Consciousness), azaz a Krisna Tudatú Hívők Nemzetközi Közösségét. A sajátos észak-amerikai kultúrában könnyen követőkre talált. Többek között hírességek is csatlakoztak a mozgalomhoz, mint pl. George Harrison, volt Beatles-tag is. Tevékenységének egy érdekes lecsapódása az ekkor megindult hippy-mozgalom volt, akik hirdették a békét és a szeretetet, de Prabhupádával ellentétben a szabad szerelmet gyakorolták.

1968-ban létrehozott egy kísérleti földművelő közösséget Nyugat-Virginiában. Azóta több hasonló farm létesült az Amerikai Egyesült Államokon kívül is. Magyarországon is működik egy Somogyvámoson.

1970-ben Prabhupáda létrehozott egy kormányzással megbízott közösséget 24 idősebb követőjéből. Személyesen választotta ki őket, hogy a szervezet missziói aktivitását figyeljék a világ különböző részein. Létszámuk azóta 40-re emelkedett. 1972-ben, Dallasban megalapította a védikus rendszerű általános- és középiskolát, az ún. Grakulát, aminek ma már számos tanulója van. 1977-ben meghalt a Hare Krisna mozgalom alapítója, A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada. Halála előtt a hindu szokásokkal ellentétben nem választotta ki egyetlen tanítványát sem a vezetői tisztre. A mozgalmat 11 szenior, mint vezető guru irányítja.

Irodalmi munkássága

Legismertebb és a Krisna-tudat számára legfontosabb műve a Bhagavag-gíta fordítása, amelyet „A Bhagavat-gíta úgy, ahogy van” címmel adott ki. A másik, a Krisna hívők által szentírásként tisztelt mű, a 12 kötetes Srímad Bhagavatam, amely tartalmazza Prabhupada magyarázatait is. A Krisna-tudat négy szent irata¹ magába foglalja még a Csaitanya-csaritamrtát és Az odaadás nektárját, amelyeket szintén Prabhupada fordított. Ezen felül még kb. 60²-80³ kötetnyi fordítása van a saját magyarázataival és összefoglaló tanulmányokkal ellátva. 1999-ig közel 30 nyelvre fordították le műveit. Az általa 1944-ben alapított folyóirat, a Vissza Istenhez a mai napig rendszeresen megjelenik.

---

¹ Kérdések és válaszok a Krisna-tudatról 21. p.

² Napkelettől napnyugatig 267. p.

³ Fukk Lóránt: A Hare Krisna mozgalom 350. p.

A Bhagavat-gíta és a Srímad Bhagavatam

A cím jelentése: A Magasztos Szózat. Ez az egyik legnépszerűbb és legjelentősebb vallási szöveg Indiában, minden vallási irányzat a magáénak érzi. A Mahabharatának, az ősi védikus eposznak a hatodik éneke. Kb. 5.000 évesnek tartják. Egy 18 napig tartó csatát ír le, ahol a legkiválóbb harcos, a legyőzhetetlennek tartott Ardzsuna kocsiját maga Krisna hajtja. Mikor a harcos elgyengül és félni kezd, Krisna elmondja neki a tulajdonképpeni Bhagavat-gítát, amiben kifejti gondolatait a lélek halhatatlanságáról és arról, hogy az atman mindenkiben jelen van. Új utat mutat az örökös újjászületés körforgásából való kikerülésre, ez pedig nem az aszketizmus és a világtól való elfordulás, hanem a pozitív cselekvés. Krisna szerint nem a cselekvés, hanem a cselekvés mögött lévő vágy az, ami az örökös körforgáshoz köti az ember lelkét, tehát a megoldás nem a cselekvés hiánya, hanem a tökéletesen önzetlen jótett, mert a teljes inaktivitás lehetetlen.

A Srímad Bhagavatam a Bhagavat-gíta mellett a másik legfontosabb szent irat. Mindkettőt kb. 5.000 éve írta le Sríla Vjásadeva. A Srímad Bhagavatam a védikus tudás összefoglalása. Mai kiadása tartalmazza A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada magyarázatait is.

A Hare Krisna mozgalom tanai

Mivel a Krisna-tudat az indiai kultúrán és a hindu vallási hagyományokon alapszik, tanainak nagy része megegyezik velük vagy teljesen, vagy motívumaiban. Ilyenek a következők:

- lélekvándorlás – az ember két dologból tevődik össze: az egyik a romlandó test, a másik az örök lélek, ami az ember életében kiérdemelt formában és a halála pillanatában meglévő tudatállapotának megfelelően reinkarnálódik, újra testet ölt ember-, állat- vagy növény formában. Ha a lélek egy alacsonyabb szintre zuhan vissza, az emberré váláshoz végig kell járnia a megfelelő lépcsőfokokat¹ (egysejtű - vízi élőlény - növény - rovar és puhatestű - madár - négylábú - ember). Ha a lélek emberi formájában teljesen el tud szakadni az érzéki világtól, akkor a halála után egybeolvad a lelki világgal, azaz kilép a reinkarnáció örökös körforgásából. Ez a karma-jóga².

- a Karma törvénye – jelentése: cselekedet. Minden dolog, amit az élőlény élete során tesz, ugyanakkora, de ellentétes hatást von maga után.

¹ Kérdések és válaszok a Krisna-tudatról 2002. 44. p.

² Napkelettől napnyugatig: Vallástörténeti tanulmányok I. 252 p.

Ez lehet pozitív és negatív is. Előző életünk határozza meg a mostanit. Ez mindenre kiterjed, a létformán kívül hatással van az anyagi helyzetre, a fizikai testre, és mindenre, ami éri az élőlényt. A Krisna-tudat célja, hogy megszabaduljon az ember a karmájától akár pozitív, akár negatív az, hogy ne kelljen újra megszületnie.

- az istenségről – Isten egy, a többi, mint pl. Brahma, félisten. A legfelsőbb istenség Visnu helyett Krisna¹, akit felruháznak azokkal a tulajdonságokkal és jellemzőkkel, amik a hindu vallásosságban Visnut illetik meg. Pl.: mindennek kezdete, a legfelsőbb. Visnu, mint Krisna kiterjedése szerepel, szemben a hindu hagyománnyal, ahol Krisna, Visnu 8. avatarja. (A Krisna-tudatú írók, hittudósok vagy csak egyszer hívők magyarázatai annak ellenére, hogy úgy tűnik, mindenre tudják a megfelelő választ, néha, mint pl. ebben az esetben is, zavarba ejtően ellentmondásosak. Mivel a hindu hagyományokat az alapító gondolataival összemossa egy nagyon kusza rendszert kaptak, ami ezért szinte átláthatatlan, így az az érzésem, hogy tanrendszerük védelmének alapja a rejtőzködés, azaz, hogy a sok tan között nehéz megtalálni, vagy egyáltalán nincs is egy egységes hitvallás, amelynek alapján teológiai vitát lehetne folytatni velük. Így folyamatosan ki tudnak térni a kérdések elől, és ha valaki nem ismeri, vagy nem látja meg belső ellentmondásaikat, azt könnyen félrevezethetik ilyen és hasonló szépen hangzó mondatokkal, mint pl. Minden igaz, amit a Biblia ír, csak kevés.)

- a társadalomról – ahogy a hindu gondolkodás, úgy a Krisna-hívő is felosztja az embereket négy csoportra (kaszt, varna). Brahmanák a társadalom szellemi vezetői, a papok; ksatriák az uralkodók, tisztviselők és a katonák; vaisiák a kereskedők, tehénpásztorok, és az állam pénzügyeivel foglalkozók; sudrák az egyszerű munkások. Az indiai kasztrendszert elferdültnek tartják, mert az a beleszületés alapján határozza meg az egyes emberek besorolását, szemben a Krisna-tudatúval, ami azt tanítja, hogy az embereket rátermettségük és tudásuk szerint kell besorolni a társadalmi csoportokba. (Szerintük a mi országunkban mindenki sudra). Megkülönböztetnek még négy lelki rendet (asrama) is, melyek a következők: brahmacárik, az 5-25 éves nőtlen tanulók; grhasták, akik 25-50 évesek és valamilyen kereső foglalkozással rendelkező házas emberek; vanaprasthák az 50-75 közötti családi életről lemondott emberek, akik a Krisna-tudat szentírásait tanulmányozzák, és így készülnek az életük végére; sannjásik a 75 év feletti, akik teljes lemondásban élnek, és Krisna szolgálatára ajánlják az életüket.

---

¹ Kérdések és válaszok a Krisna-tudatról 55. p.

- más vallásokról – úgy tartják, hogy istenük különböző földrajzi helyeken és időben kinyilatkoztatja tudásának kisebb vagy nagyobb részét (Jézus Krisztust, mint gurut fogadják el). Így minden általuk hitelesnek tartott vallást elfogadnak, de az övékét tartják tökéletesnek. (Amikor egy beszélgetés során elmondtam, hogy református teológus vagyok, azt a választ kaptam, hogy nagyon jó úton járok, de azért olvassam el a Bhagavat gitát). Úgy tartják, ha mindenki betartaná vallásuk alapelveit, minden rendben lenne a világban.

- a lelki birodalom és az anyagi világ – a Krisna-tudat erre a két részre osztja a világot. A lelki birodalom önálló, lelki bolygókból áll. Jellemzői: sat = örökkévaló, cit = tudatos és tudással teli, ananda = boldog. Az anyagi világot megszámlálhatatlanul sok gömb alakú, vastag burokkal körülvett univerzum alkotja. Mindegyik lakott¹. A miénk csak egy ezek közül. Az anyagi világ jellemzői: asat = átmenetiség, acit = tudatlanság, niránanda = boldogtalanság. Itt az istentől elfordult lelkek laknak. Torz tükörképe a lelki világnak.

- a vegetarianizmus – a húsevést teljes mértékben elítélik, mert a hús megszerzéséhez erőszakot kell alkalmazni. A hal és a tojás fogyasztását is elutasítják az előbbi okból. Kizárólag növényi eredetű ételekkel táplálkoznak, de a növények elpusztítását is bűnnek tartják². Ezért minden ételt fel kell először egy mantra kíséretében ajánlaniuk Krisnának, ami így prasádává („Isten kegye”) válik. Prabupada így ír erről³: „A prasada nem különbözik Krisnától. Ezért az embernek nem megennie, hanem megtisztelnie kell azt”. Az ilyen ételnek bűneltörő hatást is tulajdonítanak. A prasada fogyasztásával a múltban elkövetett bűnök visszahatásai megsemmisülnek, és az ember fokozatosan immunissá válik az anyagi világgal szemben.

- képek és szobrok – Krisnát és avatarjait előszeretettel ábrázolják képeken vagy szobor (murti) formájában. Ezek az ábrázolási formák a védikus írásokon alapulnak és csakis ebben a formában fogadják el őket. Gyakran ábrázolják Srí Csaitanját, akit lényegében vallásuk egyik alapítójának tekinthetünk. De a legtöbb ábrázolás az alapítóról, Prabupádáról található a legkülönbözőbb helyeken. Pl. a Vissza Istenhez magazin egyik számában 26 kép található róla (Krisnáról 11).

---

¹ Kérdések és válaszok a Krisna-tudatról 32. p.

² Kérdések és válaszok a Krisna-tudatról 84. p.

³ Vissza Istenhez 34. p.

Krisna-tudat a gyakorlatban

Aki Krisna követőjévé válik, kétféle életút között választhat. Az egyik szerint a családjában marad, és folytatja addigi életét, betartva a Krisna-tudat szabályait, vagy – a másik szerint – szerzetes (bhakti) lesz, és életét egy központban – templomban – éli le, ahol minden tevékenységét egy szigorú napirendben szabályozzák. Ez a következő¹ :

- 3.30 felkelés, zuhanyzás, a Krisna jel felrajzolása a test 12 pontjára;
- 4.00 a maha mantra közös vibrálása – kirtana;
- 4.30 a maha mantra egyéni vibrálása – jappázás;
- 6.00 a Bhagavad-gíta tanulmányozása;
- 7.30 reggeli;
- 8.00 takarítás és más munkák elvégzése a templomban;
- 10-18 utcai missziós tevékenység;
- 12.00 ebéd a templomban, utána az utcai misszió folytatása;
- 18.00 vacsora;
- 18.30 tanulás;
- 19.00 közös szertartás és kirtana;
- 20.15 a forró tej elfogyasztása;
- 20.30 templomi munka és tanulás;
- 22.30-3.30 alvás.

A követőknek tartózkodniuk kell a négy fő büntől:

- húsevés;
- kábító hatású anyagok (kávé, tea, cigaretta is) fogyasztása;
- szexuális együttlét házasságon kívül, vagy nem gyermeknemzés céljából;
- szerencsejátékok és pénzügyi spekulációk, valamint a teljesítménysportok.

A Krisna-tudatú hívők életében a legfontosabb kötelesség a mahat mantra folyamatos vibrálása. A mantrának ez a fajtája, amit ma tökéletesnek és minden mantra felettinek tartanak, a 15. századból való Srí Csajtanja Maharabhutól (Krisna avatarjának tartják). Krisna neveit tartalmazza. Valójában nem is a jelentés, hanem inkább a hangzás a fontos. A sokszor több órán át történő vibrálás (egy nap 16.108 mantra) beszűkíti a tudatot, sőt ki is tudja kapcsolni azt, és egy transz-szerű állapotot okozhat².

¹ Napkelettől napnyugatig 272. p.

² Napkelettől napnyugatig 263. p.

Prabhupada szerint a mahat mantra vibrálásával az ember minden bűntől megszabadul, és elszakadhat az anyagi világtól.

További elengedhetetlen kötelesség a Bhagavad-gíta és a Srímad Bhagavatam tanulmányozása, amelyeknek helyes értelmezését a gurutól kapják, tanulják, akinek a tanítását feltétel nélkül el kell fogadniuk.

A szülők feladata, hogy istentudatban neveljék gyermekeiket, mert felelősek azok karmájáért.

A Krisna-tudatú hívőknek egymás társaságát kell keresniük, és kerülni azokat, akik nem az ő tanításuk szerint gondolkodnak.

A jóga lényege az önmegváltás. A hindu kultúra a testet és a lelket két különálló egységként kezeli. A lélek a test fogságában van, és a jógéval szakadhat el tőle. Nyolc fokozata van¹ :

1. erkölcsi fegyelem az önmegtartóztatás útján;
2. szellemi fegyelem a gondolatok megtisztításával;
3. testi fegyelem bizonyos gyakorlatok és mértékletes táplálkozás útján;
4. a légzés fegyelmezése légzési gyakorlatokkal;
5. a szellem fegyelmezése teljes befelé fordulással;
6. megszabadulás az emberektől, bizonyos tárgyra való koncentráció útján;
7. ezáltal a meditáció állapotába való eljutás;
8. a szellem elragadtatott szemlélése az én-tudat kioltása útján. Az érzéki világtól megüresített énbe betör az isteni világ, ezzel el lehet jutni a legmagasztosabb állapotba, az istenivel való egyesülés állapotába.

Külső megjelenés

A férfiak dhótit (vászonnadrág) és kurtát (egyszerű ing) viselnek. A nők tarka szárit hordanak. A férfiak ruházatának a színe is szimbolikus, a házasoké és házasulandóké fehér, a cölibátusban élőké sáfrányszínű. Mindkét nem hordhatja a csadart, ami egy négyzet alakú vászondarab a vállukra terítve. Ezek a viseletek a központban élőktől elvártak, de a világban élő tagoknak nem kötelezőek. A férfiak borotválják a fejüket, ami a világtól való elfordulást jelképezi, de egyistenhitük szimbólumaként egy tineset hagynak a tarkójukon. A homlokon látható jel a tilaka, ez Krisna lábnyomát jelképezi, és zuhanyzás után festik fel a test 12 pontjára indiai szent helyről származó anyaggal. Az orron levő levélforma a tulasi növény

---

¹ Napkelettől napnyugatig 258.p.

levelét ábrázolja. A férjes asszonyok homlokán egy piros pont is található férjezettségének jeleként.

A Krisna-tudat és a keresztyénség

A Krisna-hívők elfogadják a keresztyénséget mint hiteles vallást, de mégis vele teljesen különböző dolgokat hirdetnek a látszólagos hasonlóságok ellenére is. A legfontosabb különbségek a következők:

Jézus Krisztus Isten egyszülött Fia, és nem egy a sok testetöltés közül.

Az Ő feladata az emberiség megváltása, Krisnái pedig egy általános segítségnyújtás.

Ő tökéletesen megtartott mindent, amit a követőitől elvárt, sőt még többet is, ami nem mondható el Krisnáról.

Az Ő élete hirdette Istent, Krisnái pedig még világi szemmel sem nevezhető erkölcsösnek.

Krisztus földi élete a megváltásban teljesedett be, míg Krisna élete végén visszavonult.

A Krisna-tudat önmegváltást hirdet, mi pedig azt valljuk, hogy a megváltás csak Krisztuson keresztül lehetséges.

Az ember mindenestül bűnös (test és lélek), és nem úgy, ahogy a Hare Krisna mozgalom hirdeti, hogy a test és a test kívánságai bűnösök, és ettől kell elszakadnia az embernek, és akkor tiszta lesz.

Prabupada a Krisna iránti feltétlen és teljes szeretetet hirdeti, mi pedig tudjuk, hogy csak Isten tud tökéletesen szeretni, a mi szeretetünk Isten szeretetének visszatükröződése.

Utószó

A Krisna-tudat egy valóban érdekes vallás. Sokat tanulhatnánk tőlük mi, keresztyének is, ám nem a tanaikra gondolok, hanem a hitük megélésére és odaadásukra. Ha nem tudnám, hogy az élet több a földi lét-nél, és azt, hogy vár rám az Atya, aki elfogad Fiáért engem is gyermeké-nek, még azt is mondanám, hogy a földi élet megjobbítására még hasznos is lehet ez a vallás. Igen, vallás, de nem az igazi Istentől való tanítás, his-szen ellentmond annak, amit én hiszek és vallok, hogy nincs Isten a Szent-háromság Istene kívül, és az egyetlen út az üdvösségre az Ő Fia: Jézus Krisztus. Isten még a bűnös embert is szereti, és nem azt mondja, hogy üdvösségünkhöz nekünk kell jobba válnunk, hanem Ő fizetett meg a mi bűneinkért. Egy olyan istenség, mint Krisna, aki a barátnőivel szórakozik, amíg az emberektől olyan dolgokat kíván, amit ő maga sose tett meg, nem

elfogadható semmilyen körülmények között! Számomra egy az Isten, és az nem Krisna. Mi tudjuk, hogy a Hare Krisna mozgalom követői minden igyekezetük ellenére a Sátánt szolgálják. „Aki nincs velem, ellenem van, és aki nem velem gyűjt, tékozol” (Mt 12,30).

Felhasznált irodalom:

- Dr. Bütösi János: Tévtanítások pergőtüzében, Budapest: Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya, 1994.
- Napkelettől napnyugatig: Vallástörténeti tanulmányok I., Budapest: A Református Zsinati Iroda Doktorok Kollégiumának Főtitkári Hivatala, 1999.
- Fukk Lóránt: A Hare Krisna mozgalom, In.: Theologiai Szemle 1996/6. sz.
- Kérdések és válaszok a Krisna-tudatról, Trust: The Bhaktivedanta Book, 2002.
- Vissza Istenhez: A Magyarországi Krisna-tudatú Hívők közösségének magazinja, 2004/Különszám

Szarvas László:**Az aranyablák népe – a mormonok**

Keletkezés

Az amerikai Próféta – és közösségének kezdetei – 1805. december 23-án, Sharonban (Vermont), Joseph és Lucy Mack Smith negyedik gyermekeként született meg. Ifj. Joseph Smith egy tízgyermekes családban nőtt fel. A család tizenegy év múlva egy nyugati migrációs hullámhoz csatlakozva elhagyja otthonát, s New York államba költözik. Ők ugyanúgy, mint a többi pionír, a jobb élet reményében, ill. a lelki megújulás keresése végett vándoroltak nyugat felé.¹ Joseph farmer családból származott, és eléggé műveletlen volt, ami későbbi műveiből is kitűnik. (Ám a mormonok ezt is bizonyítéknak használták. Smith „butaságával” indokolták a művek isteni ihletettségét, mondván, hogy Joseph magától ilyesmit nem tudott volna írni.) Édeaspja kincskereséssel foglalkozott, Joseph is gyakran elkísérte őt kutatásai alkalmával².

1820 tavaszán a fiatal, akkor mindössze 14 éves Joseph kiment az otthonukhoz (Palmyra, New York) közeli erdőbe, hogy ott imában megkérdezze Istent, hogy melyik egyházhoz csatlakozzon. Ekkor megjelent neki az Atya és a Fiú, s közölték vele, hogy a Jézus Krisztus által létrehozott egyház már nem létezik, ugyanis a Nagy Aposztázia miatt már az első századokban felbomlott, átalakult és megromlott. Így a kor egyházai „mind eltévelyedtek és utálatosak előtte”. Ezért az isteni „parancsnak” engedelmeskedve nem csatlakozik egyik egyházhoz sem, hanem megalapítja saját egyházát. A látomás pedig legitimizálta az egyház megalapítását.

Három évvel később egy újabb fontos kijelentést kap. A Moroni nevű angyal elárulja neki, hogy a Cumorah domb alatt megtalálhatja az aranylemezeket, amelyek fontos információkkal egészítik ki az Ó- és Újszövetséget Amerika őstörténetével kapcsolatban. „Aztán még azt is mondta, hogy két ezüstívbe foglalt kő is van a lemezek mellé téve – és ezt a mellvérthez erősített két követ Úrimnak és Tummimnak hívják, amiket Isten készített a könyv lefordításához”.³ 1827-ben újabb kijelentést kap, amelyben engedélyt kap a fordítás tollbamondásához. „1830-ra végzett a

---

¹ Annus Irén: A mormonok és szabadkőművesek rövid kapcsolata az Egyesült Államokban a 19. sz. közepén. In.: Aetas. 1996/1. sz.

² Annus Irén: A mormonok és szabadkőművesek rövid kapcsolata az Egyesült Államokban a 19. sz. közepén. I. h.

³ Minden vallás egyház? Tájékozódás a mai vallási pluralizmusban

munkával, és megjelentette a Mormon Könyvét néhány hónappal az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyházának hivatalos megalapítása előtt.¹

Így lett Joseph Smith az Utolsó Napok Jézus Krisztus Egyházának (Church of Jesus Christ of Latter-day Saints) első elnöke, látnoka, fordítója és kinyilatkoztatója. Később szélhámosság miatt peres eljárást indítottak ellene, a metodista egyház pedig, ahova az isteni kinyilatkoztatás ellenére csatlakozott, kizárta. 1830. április 6-án megalapítja hattagú közösségét² Fayette-ben. Innen azonban menekülniük kellett, ugyanis becsődölt az általuk alapított bank, és sokakat a mormonok közül meglincseltek.³ 1832. május 3-án felvették az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza nevet. A fiatal közösségnek igen hányatott sorsa volt, ezért sokat költözött. Az első állomás Kirtland (Ohio) volt. Innen mentek Illinoisba, ahol megalapították Nauvoot. Hatalmas befektetésekkel felépítettek egy templomot, sőt egy egyetemnek a terve is elkészült. A terv kivitelezésére azonban nem került sor, mivel belső ellentétek támadtak.⁴ Smith mégis itt érte el pályája csúcsát. Nauvoo város polgármestere, bankigazgatója, miliciaparancsnoka lett, sőt amerikai elnökjelölt volt. Saját nyomdát működtetett. „Smith szerint az ApCsel 3,21 óra és az egyház helyreállításáról szól. Önmagáról azt vallotta, hogy „többre lehetek büszke, mint bárki más. Ádám napjai óta én vagyok az egyetlen ember, aki képes volt összetartani egy egész egyházat. Az egésznek a nagy többsége mellettem áll. Ezt sem Pál, sem János, sem Péter, sem Jézus nem tette meg. Azzal büszkélkedem, hogy senki sem végzett el akkora munkát, mint én. Jézus követői elfutottak mellőle, de az Utolsó Napok Szentjei még sosem futottak el mellőlem”. Ám a Smith számára végzetes bonyodalom is itt alakult ki, ugyanis börtönbe vetették őt és testvérét Carthagoban (Illinois). A szakirodalom több okot sorol fel indokként. Egyesek szerint a többnejűséggel volt gond. Smith és még 17 társa ugyanis egy 1843-as látomás hatására poligámiában élt.⁵ Magának Smithnek a „törvényes feleségén kívül még 47, csak egyházi esküvőn elvett élő felesége volt, köztük tinédzserek és már férjes asszonyok is, illetve 149, már halott nőt is hozzápecsételtek templomi szertartásokon (lásd alább).” (Egyébként nagyon érdekes az, hogy 1838-ig Joseph Smith is

---

¹ Annus, Irén: A mormonok és szabadkőművesek rövid kapcsolata az Egyesült Államokban a 19. sz. közepén.

² Hutten, Kurt: Seher, Grübler, Enthusiasten

³ Minden vallás egyház? Tájékozódás a mai vallási pluralizmusban

⁴ Hutten, Kurt: Seher, Grübler, Enthusiasten

⁵ Minden vallás egyház? Tájékozódás a mai vallási pluralizmusban

egyértelműen az egynejűség mellett volt, s csak a látomás után, „isteni parancsra” bocsátkozik többnejűségbe.¹⁾

Mások szerint az ok az volt, hogy megsemmisítette az ellenzéki nyomdát, ill. a nyomda által nyomtatott ellene szóló gúnyiratokat. Ezért (ezekért) vád alá helyezték őt és még pár társát lázadás miatt. Én egyébként azt gondolom, hogy a két indok nem zárja ki egymást, sőt valószínűleg az egyik a másikra csak súlyosbító hatással volt. A börtönt 1844. július 7-én megtámadta a háborgó tömeg, megölték Smith-t és testvérét is.² Smith halálát követői a „próféta mártírhalálának” tekintették. Csak azt nem szokták emlegetni, hogy az ő „mártírjuk” - mielőtt meghalt volna - egy, a börtönbe becsempészett pisztollyal megölte két támadóját. Halálakor még 14 élő felesége gyászolta.³ Követőinek természetesen menekülniük kellett.

Brigham Young és a mormonok letelepedése

A mormon közösség tehát vezető nélkül maradt. Mivel pedig menekülni kellett, s szükség volt egy vezetőre, ezért Brigham Young-ot tették meg második prófétájuknak, aki elindult nyugatra a mormonokkal 1846. februárjában.⁴ A mára már híressé vált 1.700 kilométeres „túra” után 1847. július 4-én megérkeztek a Nagy Sóstó környékére.⁵ Az ide érkező kb. 15.000 mormon teljesen átalakította ezt a puszta területet, s itt hozták létre pompás fővárosukat, Salt Lake City-t. A már eddig is gyakorolt többnejűség itt vallásos parancsá lett. Brigham Young-nak is 28 felesége volt, s összesen 56 gyereke.⁶ Be is börtönözték ezért. A mormonok váltig állították, hogy a többnejűség hitelveik közé tartozik, és az alkotmány teljes vallásszabadságot biztosít nekik. Ám 1890-ben komolyra fordult a dolog, ugyanis az USA Legfelső Bírósága beleegyezett a mormonok vagyonának elkobzásába. Ekkor már a mormonok is látták, hogy kénytelenek lesznek beadni a derekukat. Ugyanebben az évben a közösség akkori elnöke, Wilford Woodruff, egy kiáltványában megszüntette a poligámiát: „Nyilvánosan kijelentem: az a tanácsom az Utolsó Napok Szentjei számára, hogy tartózkodjanak olyan házasságok megkötésétől, amit az állam törvénye

---

¹ Bellinger J., Gerhard: Nagy valláskalauz

² Hutten, Kurt: Seher, Grübler, Enthusiasten

³ Minden vallás egyház? Tájékoztató a mai vallási pluralizmusban

⁴ Hutten, Kurt: Seher, Grübler, Enthusiasten

⁵ Minden vallás egyház? Tájékoztató a mai vallási pluralizmusban

⁶ Hutten, Kurt: Seher, Grübler, Enthusiasten

tilt.” Ma már kiközösítéssel büntetik a többnejűséget.^{1 2} Végül 1896-ban magába olvasztotta az Egyesült Államok a mormonok földjét Utah néven.

A jelen

Mára már az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza egy világméretű szervezetté nőtte ki magát. Több mint 11 millió tagja van az Egyesült Államokban, és többségben azon kívül. 60.000 misszionáriusuk dolgozik világszerte. Több mint 100 mormon templomban folyik az istentiszteletük.

1987-ben megérkeztek Magyarországra is, és 1988-tól elismert egyháznak számít a Magyarországi Jézus Krisztus Mai Szentjei Egyháza.

Exkurzus:

Kapcsolat a szabadkőművesekkel (történelem)

A mormonok történetét illetően van egy régi, eldöntetlen vita, ami a mormonok és a szabadkőművesek kapcsolatával foglalkozik. A mormonok azt állítják, hogy ők azok, akik az ősi keresztyén rítusokat és szimbólumokat teljes mértékben birtokolják, s a szabadkőművesek csak ezeknek töredékeit bírják. A szabadkőművesek viszont azt mondják, hogy a mormonok egyszerűen ellopták szokásaikat, szertartásaikat, s ezeket beolvasztották saját „vallásukba”. Most csak nagyon röviden szeretném vázolni a szabadkőművesek és a mormonok történelmi kapcsolatát.³

A szabadkőművesek jelenleg a legnagyobb zártkörű, világi szervezet, kb. 6 millió taggal. Ennek a fele az Egyesült Államokban él. Az első, név szerint is ismert szabadkőműves Andrew Bekher, aki 1704-ben érkezett Amerikába. Az 1730-as évektől rohamosan növekszik a szabadkőműves páholyok (közösségek) száma az Egyesült Államokban. (A philadelphiai páholy vezetője éppen a híres tudós és politikus Benjamin Franklin volt). Az amerikai függetlenségi háború előtt már 150 páholy volt az egész országban. A háború alatt kicsit megtorpant a szervezet növekedése, de a 19. század során újra erőteljes terjeszkedésnek indult. Ennek az volt az oka, hogy az iparosodó Amerikai Egyesült Államokban is megkezdődött az a folyamat, hogy a páholyokba üzletemberek, társadalmi és politikai

¹ Minden vallás egyház? Tájékoztató a mai vallási pluralizmusban

² De egyébként a törvény előtt is csak egy kis mag gyakorolta, ők is az Ószövetségre hivatkozva, ill. arra, hogy Jézusnak is több felesége volt. Illetve volt még egy ok, mégpedig az, hogy úgy tartották, hajadon nő nem üdvözülhet.

³ A szertartásbeli egyezésekre később térek ki.

képviselők, bírók, orvosok, ügyvédek is beléptek, sőt egyeseket amerikai elnöknek is megválasztottak. Mindez nagy vonzerőt jelentett. A szabadkőművesség másik nagy vonzereje a titokzatosságban rejlett. Ez felkeltette az érdeklődést, különlegességet, egyfajta felsőbbrendűséget sejtetett.

1825-ben így ír William Preston Vaughn a kor szabadkőműveséről: „A szabadkőművesek a társadalom mobilisabb, jómódú középosztályához tartoztak, foglalkozásukat tekintve kereskedők, üzletemberek, értelmiségiek, politikai¹ és vallási vezetők, akik általában magas társadalmi pozíciókat töltöttek be.” Többségük az Episzkopális Egyházhoz (az Anglikán Egyház amerikai megfelelője) tartoztak.

Az 1826-os év nagy változást hozott. A Morgan-ügy (William Morgan megjelentette egy könyvben a szabadkőműves szertartásokat, s a szabadkőművesek ezért megölték.) kapcsán az akkori 50.000 tagból 45.000 kilépett, és erős szabadkőműves-ellenes hangulat uralkodott az egész országban. 1827-ben megalakult a Szabadkőműves-ellenes Párt, ami rövid fennállása alatt hatalmas sikereket ért el.

Nos, a mormon közösség megalakulása is erre az időre tehető. Smith maga is nagy érdeklődéssel fordult a Morgan-ügy kapcsán a szabadkőművesség felé, sőt 1842-ben Nauvooban maga is csatlakozott a helyi páholyhoz. Smith azzal indokolta csatlakozását a szabadkőművesekhez, hogy meg akarta látni, mennyire távolodtak el az eredeti, őskeresztény rítusoktól. E. Cecil McGavin magyarázata azonban sokkal kézenfekvőbb. Szerinte egyszerűen azért lépett be Smith, mert a szabadkőműves páholy tekintélyt, társadalmi rangot, elfogadottságot jelentetett, és meglehetősen jó kapcsolatokat adott. S erre nagy szüksége volt az éppen akkor alakuló mormon közösségnek, amelyet többnyire csak üldöztek.

A mormonok részéről akkora volt az érdeklődés, hogy Nauvooban külön páholyt kellett nekik létrehozni. Ám ez a felhőtlen kapcsolat Smith és testvéreinek meglincselése után a mormonok részéről teljesen megromlott. Ennek egyik oka az volt, hogy mikor a tömeg megtámadta a börtönt, Smith leadta a titkos szabadkőműves vészjelet, de ők nem siettek segítségükre, sőt a támadók között is voltak szabadkőművesek. Ezt a mormonok sohasem tudták a szabadkőműveseknek megbocsátani.

Annak, hogy miért is akart a szabadkőműves párt Smith-től megszabadulni, két oka is volt: a gazdasági és politikai harc. Nauvooban egyre több lett a mormon, és szép lassan mindenre rátették a kezüket. Malmaik, szállodáik, porcelángyárak volt, sőt hozzákezdtek az egyetemük kiépítésé-

---

¹ A kimutatások szerint Connecticut és New York állam politikai vezetőségének 50%-a szabadkőműves volt.

hez is. A szabadkőművesek attól féltek, hogy a mormonok gazdaságilag és vallásilag is átveszik az uralmat a páholyok fölött.

A mormonok elkezdték használni a szabadkőművesek által több ezer év óta használt titkos jeleket, szimbólumokat, rítusokat. A szabadkőművesek ezt úgy fogták fel, hogy megsérült a páholyok titoktartási kötelezettsége.¹

Szent irataik

A mormonok azt hiszik, hogy a kinyilatkoztatás még nincs lezárva, ezért a Bibliát sem tekintik kerek egésznek. Elfogadják, amennyiben helyes a fordítás, de tulajdonképpen kevésnek tartják. Vallják azt, hogy az éppen hivatalos viselő főprófétájuk által Isten újabb kinyilatkoztatásokat ad az embereknek. Ezek közül a legjelentősebbek azok, melyek Smith-től származnak:

1. A Mormon könyve;
2. Igazgyöngy (Pearl of Great Price);
3. Tanok és szövetségek (Doctrine and Covenants).

Az utóbbi kettő a Mormon könyvével azonos szinten található.² A teljesség igénye nélkül szeretném mindhármat bemutatni:

A Mormon könyve – a könyv keletkezése

Smith-nek 1823-ban megjelenik Moroni angyal, aki utasításokat ad neki valamilyen ősi, javított egyiptomi nyelven írt iratokra vonatkozóan, ill. megparancsolja neki, hogy fordítsa le ezeket angol nyelvre. 1827-ben meg is kapja az engedélyt a fordításra, ill. megkapja azokat az aranylemezeket, amelyekre a Mormon könyve fel volt írva.³ Az aranylemezeket egyébként nem csak Smith láthatta, hanem még 11 másik férfi is (ezt a könyv bevezetésében is leírják, ezzel is bizonyítva a könyv hitelességét).

A fordítás maga a már említett urimmal és tummimmal történt. Ezek amolyan „prófétai szemüveget” alkottak, amin keresztül Smith egyenesen az angol szöveget láthatta. Bár, mint oly sok esetben a mormonoknál, itt is van több történet a könyv keletkezéséről, melyek egymásnak részben ellentmondanak. De a legemlegettebb változat valóban az, mi-

---

¹ Annus, Irén: A mormonok és szabadkőművesek rövid kapcsolata az Egyesült Államokban a 19. sz. közepén

² Müller, Gasper: Lexikon der Sekten, Sondergruppen und Weltanschauungen

³ Annus, Irén: A mormonok és szabadkőművesek rövid kapcsolata az Egyesült Államokban a 19. sz. közepén

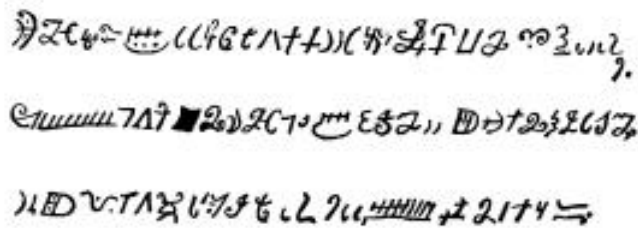

szerint Smith a „prófétai szemüvegen” keresztül nézve látta az angol szöveget, és ezt diktálta Oliver Cowdery-nek, egy volt pennsylvaniai tanárnak, aki egy függönynek a másik oldalán ült, mivel ő sem láthatta a lemezeket. Végül a több évi titkos fordító munka után 1830-ban adta ki a könyvet, egy Martin Harris nevű jómódú farmer segítségével. Az első kiadáskor még a Golden Bible címet viselte, és Smith nemcsak mint fordító, hanem mint szerző és tulajdonos volt feltüntetve. „A nyitó oldal szövege miatt (Mormon Könyve, Nefi lemezeiről vett krónika, amelyeket Mormon saját kezével írt lemezekre) azonnal „Mormon Könyve”-ként kezdték emlegetni, és első lelkes terjesztőire félreértésből ragasztották rá a „mormon” nevet.”

Amiről a mormonok nem beszélnek...

A mormonok foggal-körömmel próbálják bizonyítani a könyv valódiságát és isteni eredetét. Egy érdekes történet maradt ránk két verzióban is.

Az első a hivatalos mormon álláspont. Eszerint Harris nem bízott Smith-ben, ezért szerzett tőle másolatokat az írásról. Ezzel elment egy dr. Charles Anthon nevezetű bírósági írásszakértőhöz, aki igazolta is, hogy „valódi egyiptomi, káldeai, asszírjai és arab írásjelek”-ről van szó. Amikor azonban megtudta, hogy angyali szövegről van szó, széttépte az igazolást. Ekkor Harris elment dr. Mitchell-hez, aki végül megerősítette a szöveg valódiságát. Azonban – és itt jön a másik szemszög – fennmaradt dr. Anthon visszaemlékezése is a történetekkel kapcsolatban. Szerinte Harrist hozzá már Mitchell küldte, aki nem tudta kihámozni a jelek értelmét. Anthon először átverésnek hitte az egészet, de Harris elmondta, hogy Smith pénzt kér tőle a kiadáshoz. Anthon ekkor figyelmeztette őt, hogy legyen óvatos, és semmiféle bizonylatot nem volt hajlandó adni. Ő így emlékezik vissza a lemezekről származó szövegre: „Ez az „írás” valójában csupa irkafirka volt. Oszlopokba írt tekervényes jelekből állt össze, és nyilvánvalóan olyasvalaki készítette, aki előtt egy különböző ábécéket tartalmazó könyv feküdt. Görög és héber betűk, kereszttek és cikornyák, fordított vagy oldalukra döntött latin betűk egyvelege. Jól emlékszem, minden volt azon a papíron, csak egyiptomi hieroglifák nem. E témáról gyakran értekeztem társaimmal, amióta ez a mormonita örület elkezdődött.” Nos, a lemez másolatának egy része fennmaradt és a mormon források szerint így nézett ki:

Az „isteni eredetre” álljanak itt újabb, nagyon érdekes összefüggések. Smith és több társa a következőképpen vall arról a pillanatról, mikor befejeződött a fordítás: „Egy hangot hallottunk a fölöttünk levő ragyogó fényből, amely ezt mondta: Ezek a lemezek Isten ereje által lettek kinyilatkoztatva, és Isten ereje által lettek lefordítva. A fordításuk, amit láttatok, helyes, és most azt parancsolom, hogy tegyetek tanúságot arról, amit most láttok és hallotok.”

Ehhez képest az 1830-as megjelenés óta a Mormon könyvén kb. 3.900 változtatást hajtottak végre. Már maga Smith is javítgatta a könyvet, de a legnagyobb változtatások 1920-ban történtek. Ekkor James Talmage, mormon apostol végezte a javításokat. 1981-ben újabb 200 változtatás történt. Ezek egyébként azért történtek, mert a Mormon könyve már a maga idejében sem felelt meg a nyelvhelyességi követelményeknek, s idővel pedig maga az amerikai angol nyelv is alaposan megváltozott. De így joggal tehető fel a kérdés, hogy Isten ennyire gyenge lenne helyesírásból?

A változtatások kisebbik része pedig logikai ellentmondásokat hivatott kiküszöbölni.

A tanbeli kérdések szempontjából fontos igehelyekben is történtek lényeges változtatások, ill. szócserék. Ennek tudható be az is, hogy Smith először monoteista és modalista (Atya és Fiú egyeztetése) teológiai nézeteket vallott, majd ez szépen lassan eltolódott a politeizmusba.

A szócserére szeretnék egy példát felhozni a 2Nefi 30,6-ból: „És akkor lassan lehullik szemükről a sötét hályog, és néhány nemzedék múlva tiszta és igaz [eredetileg: fehér és gyönyörű] emberek lesznek belőlük.” Itt a sötétbőrű lámánitákról¹ van szó, akik a Mormon könyvének megismerése után kifehérednek. Ennek a versnek köszönhetően fekete bőrű embereket nem lehetett pappá szentelni. Ám ennek ellenére Afrikában rohamosan terjedt a mormon vallás, s ekkor Kimball főpróféta egy új kijelentést ka-

¹ A mormonok szerint a lámániták az indiánok az egyik ősei, a kivándorló zsidók leszármazottai.

pott: „minden méltó férfi az Egyházban szentelhető a papságba fajra és bőrszínre való tekintet nélkül”.

A mormonok azt állítják, hogy ha valaki megkérdezi Krisztus nevében Istent arról, hogy igaz-e a Mormon könyve, akkor Isten azt kijelenti neki Szentlelke által. A mormonok szerint ez lehet egy meleg érzés a szívben is. S mindehhez még „igei” megalapozottság is van: Moroni 10,3-5.

Szintén érdekes pontosabban megvizsgálunk azt a kulturális, irodalmi, vallási hátteret, amelyben a Mormon könyve keletkezett. A 19. század a nemzetek és a romantika kora volt. A fiatal amerikai nemzet is kereste identitását, s ugyanúgy, mint az európaiak, ők is a múltban, a gyökerekben keresték önazonosságukat. Ezért nagy érdeklődést válthatott ki Smith könyve, hisz ebben az időben különösen érdekelték az embereket, hogy a kontinens bennszülöttei, az indiánok honnan is jöttek. Ám ezzel a témával nem a Mormon könyve foglalkozik először, hanem több fiktív regény, ill. újságcikk. Említsünk most meg három olyat, amelyekkel bizonyíthatóan kapcsolatba hozható a mormonok „szent” könyve:

1. Solomon Spaulding nyugdíjas, presbiteriánus lelkész regényei a Manuscript story (Kézirat történet) és a Manuscript Found (Megtalált kézirat). Az utóbbi egy pennsylvaniai nyomdából tűnt el. Az ügyel Sidney Rigton-t, a mormon közösség megalapításánál is fontos szerepet játszó személyt hozták kapcsolatba. Ám mindezt nem sikerült rábizonyítani. Végül a Spaulding család és ismerőseik megdöbbenve hallották mormon misszionáriusok szájából az öreg Solomon jól ismert meséit az Amerikában letelepedő zsidókról. „Még a Léhi, Nefi, Mormon, „Maroni”, Zarahemla és más tulajdonnevek is egyeztek.”

2. Ethan Smith: View of the Hebrews (Nézet a zsidókról) c. könyve úgyszintén beszél az Amerikában letelepedő zsidókról, mint az indiánok őseiről, földbe rejtett ősi szövegekről, umimról és tummimról, Amerikában megjelenő Istenről és hasonlókról. A könyv Oliver Cowdery lakóhelyén jelent meg 1825-ben. Cowdery évekkel később pedig New York államba költözött, s itt találkozott Smith-szel.

3. Palmyrában, ahol Smith a gyerekkorát töltötte, több olyan lap is megjelent, amely Amerikába érkező zsidókról beszélt, akiktől az indiánok származnak. „A Próféta édesanyja úgy emlékszik vissza, hogy Joseph már 1824-ben (!) szinte mindent tudott Amerika őslakóiról, és olyan lelkesen mesélt neki róluk, „mintha közöttük élte le volna az életét”.

Szóval mindaz, amit pár évvel később (1830) Smith a Mormon könyvében történelemként és tényként megjelentetett, nagyon valószínű, hogy csak a már megjelent fiktív regényeken, cikkeken alapul.

A Mormon könyvének tartalma

A majd 600 oldalas könyv (kb. fele akkora, mint a Biblia) 15 könyvre van felosztva. Nagyon hasonlít a Bibliához, annak nyelvezetét használja, sőt sok történetet, szószerinti idézetet is átvett onnan.

A történet, amit elmond, Kr.e. 600-ban kezdődik. Ekkor érkeznek ugyanis Lehi vezetésével az első zsidó törzsek Jeruzsálemből Amerikába. A nép hamar elterjeszkedik és nemsokára két részre szakad: a nephitákra és lámánitákra.

A nephiták kegyesek voltak, és egy virágzó kultúrát hoztak létre. A mormonok szerint erről tanúskodnak a közép- és dél-amerikai romok is. A lámániták viszont istentelenek voltak, s ezért semmire sem vitték. Bőrük besötétedett és ők lettek az indiánok elődei.

A két nép harcban állt egymással, s a végső harcban (Kr.e. 400), amely a Cumorah domb közelében volt, a lámániták kipusztították testvér-népüket. De ezek előtt nem sokkal megjelent a nephiták között a nemrég feltámadott Jézus, aki itt is kiválasztott magának 12 apostolt, tanított, csodákat tett, és egy majd megalakítandó egyház körvonalait vázolta fel. Ezek után Jézus mennybement, a tanítványai pedig közösséget hoztak létre a nephiták között. Mindezeket a dolgokat Mormon próféta lejegyezte, majd az aranylemezeket, amelyekre írt, továbbadta fiának, Moroninak, aki halála után angyali rangot kapott. Moroni a már meglévő könyvekhez még hozzátette Ether könyvét, amely a járediták-ról szól.

Járed és testvére a bábéli zűrzavartól megkímélve Amerikába menekül, ahol leszármazottaik egy igen magas kultúrát hoznak létre. Persze ez a nép is elpusztul. Történetüket utolsó prófétájuk, Ether írja meg, majd elrejtji. Ezeket a szövegeket találja meg több száz évvel később egy nephita.¹

A tudományos kritika

Joseph Smith kijelentette a Mormon könyvéről, hogy „a világ leg-tökéletesebb” könyve, s ugyanúgy, mint a Biblia, „krónika” is egyben. A Bibliában előforduló városok, népek, kultúrák bizonyítottan léteztek a történelem során. Elmondható ugyanez a Mormon könyvéről is? Adatai valóban az egykor létezőt és valósat írják le? Lássuk...

---

¹ Hutten, Kurt: Seher, Grübler, Enthusiasten

Kultúrtörténelem:

A Mormon könyve szerint a járediták és később a nephiták-lámániták korában is óriási néptömeg élt a kontinensen. A Kr.u. 400-ban bekövetkezett csatában is 200.000 nephita áldozatról beszél. Illetve beszél pompás épületekről, utakról is. Mindez azonban régészetileg nem bizonyítható. Egyetlen, a Mormon könyve által megnevezett városnak, folyónak vagy hegynek a neve sem található meg, ill. helyezhető el a térképen.

Etnológia és genetika:

Az indiánoknak semmi közük a sémi származású zsidókhoz. Ők a mongoloid rasszba tartoznak és az ázsiaiakhoz állnak közelebb. Amerika őslakói kb. 15.000 évvel ezelőtt érkeztek meg a Bering-szoroson keresztül. A következő nagy bevándorlás csak a 16. században történt Európából.

Hebraisztika:

Ha a kontinensen egy évezreden át csak hébert használtak, hogy lehet az, hogy a tudósok ma 5 indián nyelvcsaládot tudnak megállapítani (amelyeknek annyi közülük van egymáshoz mint a németnek a kínaihoz), és ezek még 169 különálló nyelvre oszlanak (melyeknek annyi közülük van egymáshoz mint a németnek az angolhoz)?

Ráadásul olyan szavakat ad a zsidók szájába, melyeknek semmi közük a héberhez (Timóteus, Alfa, Omega, adieu stb.).

Egyiptológia:

Itt egy újabb zűrzavaros ellentmondás mormon berkekből. Smith szerint az aranylemezeken „reformált egyiptomi” szöveg volt. A Mormon írói és szereplői egyiptomiul értettek és írtak. Mormon szerint írtak volna ők aranylemezekre is héberül, csak azok nem voltak elég nagyok. Kérdés: Miért nem maradt fenn akkor egyetlen héber vagy egyiptomi nyelvemlék sem az amerikai kontinensen? És persze miért beszéltek volna a zsidók az általuk valószínűleg utált egyiptomi nyelven?

S még lehetne sorolni a tudományágakat, amelyek bebizonyítják, hogy mindaz, amit a Mormon könyve leír, tulajdonképpen soha nem létezett olyan formában, mint ahogy azt a könyv leírja. A tudósok tudják, hogy

nagyon sok növény, állat, használati eszköz, amelyeket a Mormon könyve említ, csupán Kolumbusz után, importként került az Új világba.

A Mormon könyve és a Biblia összehasonlítása

Már említettem, hogy a Mormon könyve nagyon „bibliásnak” hat. Köszönhető ez annak, hogy kb. 27.000 szónyi olyan szöveget tartalmaz, amely megtalálható az angol nyelvű King James Version-ben (1661). Újra csak feltehető a kérdés, hogy a 19. században Isten miért 17. századi, ódon nyelvezetű fordítást adott Smithnek?

Sőt, az is nagyon feltűnő, hogy még a King James által elkövetett fordítási hibákat is átvette.

A Mormon könyve és a Biblia összehasonlításának összegzéseként a következő táblázat szolgáljon:

Mormon könyve	Biblia
Nincsenek meg az „eredetije”. Smith 1830-as első kiadásánál biztosabban senki nem tudhat.	Eredeti példányai nincsenek meg, de ezerszámra maradtak fenn ókori másolatok, amelyek alapján az eredeti szöveget szinte 100 %-osan sikerült rekonstruálni.
Olyan „reformált egyiptomi” nyelven lett írva, amelyet senki sem ismer, és amelyről nincs is más nyelvemlék.	Héberül és görögül írták: mindkét nyelv ismert, és rengeteg ókori nyelvemlék is támogatja, hogy helyesen fordítható.
Népei, országai, városai, személyei történelmi létét semmilyen külső forrás nem bizonyítja.	Népei, országai, városai, személyei az ismert történelem szerves része, ezt a régészet is bizonyítja.
Ami a kijelentései közül tudományosan vizsgálható, az tudományos szempontból rengeteg tévedést tartalmaz.	Ami a kijelentései közül tudományosan vizsgálható, az tudományos szempontból elfogadható vagy igazolható.
Teológiai kijelentései egy része egyezik a Bibliáéval, más része ellentmond a Bibliának, és a későbbi mormon írásoknak is.	Az Ó- és az Újszövetség teológiája harmonikus egységet képez; a korábbi kinyilatkoztatásokhoz idővel újabbak adtak, de az előbbiekre épülve, azokat kiegészítve.

2. Igazgyöngy

Szintén Smith írta, illetve fordította. Amint azt bevezetője is elárulja „...olyan válogatott anyagok gyűjteménye, melyek több jelentős szempontból érintik az Utolsó Napok Szentjei Jézus Krisztus Egyházának hitét és tanait.”

Az egyik legjelentősebb része az Ábrahám könyve, amely nagyon fontos teológiai szempontból. Ebben a könyvben Ábrahám egyiptomi tartózkodásáról van szó. Smith egy műkincskereskedőtől vette, s ő maga fordította le. Sőt még nyelvtant is írt az egyiptomi nyelvhez. Tudni kell azt azonban, hogy Champollion 1822-ben fejtette meg a hieroglifákat. Amerikában még jóval Smith után sem tudott senki egyiptomiul.

A modern egyiptológia azt mondja, hogy a szöveg tulajdonképpen az egyiptomi Halottak könyvéből való, és temetkezési szent szövegeket, tanácsokat tartalmaz az elhunyt számára, miként haladjon a túlvilágban.

(Fölöttébb érdemes elolvasni az Ábrahám könyvéhez írt szakmunkákat, mivel ilyenkor derül leginkább fény arra, hogy mennyire gyenge lábakon áll az egész mormon „teológia”.)

3. Tanok és szövetségek

Smith Istentől kijelentésben kapott utasításainak és magyarázatainak a gyűjteménye.¹ Ma ez nyújtja a mormon hit legrészletesebb összefoglalását.²

E három könyv együttesen alkotja a mormon hit alappilléreit (s ez önmagában véve is már ellentmond a mormon hitvallás 8. pontjának).

A Biblia, a Mormon könyve, az Igazgyöngy és a Tanok és szövetségek összehasonlítása

Érdemes megfigyelnünk, hogy a három mormon könyv mennyire zavarba ejtően mond ellent egymásnak, ill. miként mondanak ellent a Bibliának.

---

¹ Hutten, Kurt: Seher, Grübler, Enthusiasten

² Minden vallás egyház? Tájékozódás a mai vallási pluralizmusban

Biblia	Mormon könyve	Tanok és szövetségek / Igazgyöngy
Isten egyháza mindig is fennmarad.	Isten egyháza időnként megszűnt a földön, Palesztinában és Amerikában is.	Isten egyháza időnként megszűnt a földön; most a Mormon Egyház Isten egyháza.
A Biblia szövege fennmarad(t), teljes és elégséges.	A Biblia szövege részben megromlott, de vannak új amerikai kinyilatkoztatások is.	A Biblia szövege részben megromlott; a MK-én túl is van új amerikai kinyilatkoztatás, és még újabbak is lesznek.
Egy Isten van.	Egy Isten van.	Sok isten van, az emberek istenekké válhatnak, Isten is egykor ember volt.
Isten Atya, Fiú, Szentlélek	Isten Atya, Fiú, Szentlélek (az Atya és a Fiú azonos személy)	Az Atya, a Fiú és a Szentlélek három külön isten.
Isten örökkévaló, változatlan, tökéletes.	Isten örökkévaló, változatlan.	Az istenek változnak, fejlődnek.
Isten helyhez nem kötött szellemi lény.	Isten szellemi lény (Istennek hús-vér teste van).	Az isteneknek helyhez kötött testük van, szaporodnak.
Jézusban Isten Fia, a Fiú Isten lett emberré.	Jézusban az Atya Isten lett emberré.	Jézusban az egyik isten lett emberré, aki Lucifer és minden ember szó szerinti testvére.
Jézus Betlehemben született.	Jézus Jeruzsálemben született.	–
A hívők üdvözülnek, a nem hívők elvesznek; a halál után nincs több esély.	A hívők üdvözülnek, a nem hívők elvesznek; a halál után nincs több esély.	Szinte mindenki üdvözül; lehet megtérni a pokolban is, és a 3 királyság valamelyikébe eljutni.

Hitvallás, főbb hitelvek

Joseph Smith a mormon hit lényegét a következő 13 pontban foglalta össze:

1. Hisszünk Istenben, az Örökkévaló Atyában, és az ő Fiában, Jézus Krisztusban, és a Szentlélekben.

2. Hisszük, hogy az emberek saját bűneik, nem pedig Ádám vétke miatt bűnhődnek.

3. Hisszük, hogy Krisztus engesztelő áldozata révén minden ember üdvözülhet, ha az evangélium törvényeinek és szertartásainak engedelmeskedik.

4. Hisszük, hogy az evangélium alapvető tételei és szertartásai a következők: 1. hit az Úr Jézus Krisztusban; 2. bűnbánat; 3. keresztség alámerítéssel a bűnbocsánatért; 4. kézrátétel a Szentlélek adományozásáért.

5. Hisszük, hogy Isten hatalmazza fel az embereket az evangélium hirdetésére és szertartásainak elvégzésére kinyilatkoztatás és olyan személyek által, akiknek erre felhatalmazásuk van.

6. Hisszünk ugyanabban az egyházi rendben, amely az őskeresztény egyházban is megvolt: apostolokból, prófétákból, lekipásztorokból, tanítók-ból, evangélistákból és egyéb tisztségekből álló rendben.

7. Hisszünk a nyelveken szólásban, a prófétálásban, a kinyilatkoztatásban, a látomásokban, a gyógyításban, a tolmácsolásban és más adományokban.

8. Hisszük, hogy a Biblia Isten szava, amennyiben a fordítása helyes; és hisszük, hogy Mormon könyve is Isten szava.

9. Hisszük mindazt, amit Isten a múltban kinyilatkoztatott, mindazt, amit most nyilatkoztat ki, és hisszük, hogy ezután is sok nagyszerű és fontos dolgot fog kinyilatkoztatni Isten országáról.

10. Hisszünk Izráel népének valóságos összegyűjtésében és a Tíz Törzs helyreállításában; hisszük, hogy Sion (az Új-Jeruzsálem) az amerikai föld-részen fog felépülni, hogy Krisztus személyesen fog a földön uralkodni, és hogy a föld megújul, és visszakapja paradicsomi dicsőségét.

11. Igényt tartunk arra a kiváltságra, hogy a Mindenható Istent saját lelki-ismeretünk parancsai szerint imádjuk, és minden embernek megadjuk ugyanezt a kiváltságot, hogy bármit, bárhol és bárhogyan tiszteljen és imádjon.

12. Hisszük, hogy királyoknak, elnököknek, uralkodóknak és elöljáróknak alá kell rendelnünk magunkat, és a törvénynek engedelmeskednünk kell, azt tisztelnünk kell, és fenn kell tartanunk.

13. Hisszük, hogy becsületesnek, igaznak, erkölcsösnek, jóakarátúnak és erényesnek kell lennünk, és minden emberrel szemben jót kell cseleked-

nünk; mondhatnánk, hogy Pál intelmeit követve – mindenben hiszünk, mindent remélünk, sok mindent eltűrtünk már, és reméljük, hogy ezután is mindent képesek leszünk elviselni. Mindarra törekszünk, ami erényes, szép, jónak mondott, vagy dicséretre méltó.

Nézzük most meg a hitvallásuk és a többi teológiaiilag mérvadó könyvük alapján, hogy mit gondolnak a mormonok az Atyaistenről, Jézus Krisztusról, a Szentlélekről; az emberről; a bűnről; s a végső időkről.

Azért választottam, mert úgy gondolom, hogy ezekben a kategóriákban mutatják a legnagyobb torzulást és bibliaellenességüket. Ha valaki vitatkozni szeretne velük, ne bonyolódjon kicsinyes dolgokba, hanem a leglényegesebbekre (Mit hisznek az Atyáról, Fiúról, megváltásról, bűnről?) koncentráljon. (Bár itt is meg kell jegyeznünk, hogy még azokról a dolgokról is, amik hirtelen ránézésre egyeznek a keresztyénség hitével, teljesen másképp vélekednek a mormonok. Teljesen átértelmezték a bibliai kifejezéseket, tehát az ő szótárukban teljesen mást jelentenek a jól ismert kifejezések. Aki dogmáikról akar velük vitatkozni annak szükséges beszélnie „mormonul”.)

Atya, Fiú, Szentlélek

Úgy gondolják, hogy van egy törvényszerűség a világban, melynek még Isten is alá van vetve: az örök haladás, előrehaladás, fejlődés. Egykoron ő is ember volt, csak mivel kutatta a kozmikus törvényeket, az örök haladásnak köszönhetően isteni rangra emelkedett.¹ Ám erre a szintre más lények is eljutottak, vagyis tökéletessé lettek, megistenültek. Ezért tulajdonképpen sok isten van, de az Atya (Elohim) a főisten.² Minden isten egy másik világon uralkodik, mivel a világmindenség a mormonok szerint több világból áll. Az Atya a Kolob nevű bolygón lakik, amely a Kokobeam (kochavím) csillagrendszerben található.³

Sőt, úgy gondolják, hogy Istennek tökéletes hús-vér teste van, emberi érzelmei, vágyai (Smith ezt azzal indokolja, hogy a látomásokban Isten emberi testben jelent meg neki.). Az egyik apostoluk, Orson Pratt tanítása szerint az istenek mennyei gyümölcsöket és zöldségeket esznek, amik a mennyei talajban teremnek. Istennek több felesége van (ugyanúgy mint Jézusnak).

---

¹ Müller, Gasper: Lexikon der Sekten, Sondergruppen und Weltanschauungen

² Hutten, Kurt: Seher, Grübler, Enthusiasten

³ Minden vallás egyház? Tájékozódás a mai vallási pluralizmusban

Jézus (Jehova) a mormonok szerint ugyanúgy, mint mi, emberek, a mennyei Atya és a mennyei anya (nevét nem ismerjük, hozzá nem szabad imádkozni) gyermeke.¹ Hús-vér teste van ugyanúgy, mint az Atyának.² Testvére Lucifer, akivel együtt hívatta őket az Atya, mikor azon gondolkodott, hogy miként mentse meg a bűnbe jutott embert. Mindketten előterjesztették ötletüket, s az Atya Jézus tervét fogadta el, aki azt akarta, hogy az ember üdvözlhesse, de kapjon szabad akaratot. Lucifer ezért megragadott, mivel ő is az emberek üdvét akarta, de szabad akarat nélkül. Félteékenységében arra törekedett, hogy Jézus tervét megakadályozza. A mormonok úgy tartják, hogy „Jézus az Atya irányítása alatt Mihály arkangyallal és a kiválasztott lelkekkel alkotta meg ezt a világot a már meglévő rendezetlen ősanaghalmazból.”

A Szentlélek az egyetlen a hármából, akinek nincs hús-vér teste, csak lelki teste van. Ezáltal lehetséges az, hogy bennünk lakhat. Egyébként pedig az Isten hírvivője.³

Mindez keresztyén szemmel

1. Isten nemtelen. Atyai mivolta csupán a hozzánk való viszonyulását fejezi ki, nem azt, hogy férfi vagy nő.
2. Csak egyetlen Isten van. Az Ószövetségben Jahve és Elohim ugyanazt jelölik. Jahve Elohim neve.
3. Isten mindig egyedüli Isten volt, nem változott, nem változik.
4. Isten semmiképpen sem ember. Sőt, az ember megistenülésének gondolata sátáni (2Thessz 2,4).
5. Istent és a sátánt soha nem emlegethetjük egy lapon. Sátán semmiképpen nem testvére Jézusnak, vagy nekünk, ugyanúgy, mint ahogy mi sem vagyunk Jézusnak testvérei.
6. Isten egyedül, a semmiből teremtette a világot.

Antropológia

A mormonok hite szerint minden ember egykor a szellemvilágban élt (a preegzisztencia), de eljött az az idő, mikor ott már nem lehetett semmi újat tanulni. Ezért Isten megalkotta a lelkeknek a tanuláshoz szükséges következő fokozatot, a világot. Az első lélek Mihály arkangyal volt, aki

¹ Minden vallás egyház? Tájékozódás a mai vallási pluralizmusban

² Hutten, Kurt: Seher, Grübler, Enthusiasten

³ Hutten, Kurt: Seher, Grübler, Enthusiasten

Ádámként született a földre. A bűneset szükséges (!) volt ahhoz, hogy az ember megszerezze a jó és rossz tudását, halandóvá váljon és szaporodhasson, hogy a szellemvilágból érkező lelkeknek biztosítsa a megszületésüket.

Az ember így elvesztette Isten közvetlen közelségét és meg kellett halnia, de az Atya tervének következő fokozata ezen a ponton lépett életbe. Krisztus kijelentette az embereknek (állítólag kétszer is: Ádámnak, s majd a tanítványoknak) az evangéliumot, és megváltotta őket. Az ember így megismerhette feladatait, jövőjét; és minden ember örökké élhet, függetlenül attól, hogy hisz-e Jézus Krisztusban vagy sem. Bár igaz, hogy azok, akik bűnösök, nem élhetnek Isten jelenlétében a túlvilágon. Ehhez arra van szükség, hogy az illető magának tulajdonítsa Jézus megváltó művét. S ez a hit, a bűnbánat, a keresztség és a Szentlélek ajándékának fogadása kézzrátétel által történik¹. Akik így elérik az üdvözülés legmagasabb fokát, azok mennyei testet kapnak, és a Hatalmas papjaivá és királyaiivá lesznek. „Istenekké lesznek, mert nincs végük; örökkön örökké lesznek... Istenekké lesznek, mert minden hatalmuk megvan, és az angyalok alattvalóik lesznek.”

Tehát újra előkerül a megistenedés gondolata. Aki minden elvárásnak megfelel, istenné lehet, megszentelődhet. Joseph Smith ezt így foglalta össze: „Amilyen most az ember, egykor olyan volt az Isten. Amilyen most az Isten, egykor olyan lehet az ember...”²

Mindez keresztyén szemmel

1. Az ember semmiképpen sem preegzisztens. Az ember a földből való (1Móz 2,7).
2. Az ember soha nem lesz olyan szent és tökéletes mint Isten.
3. A hívőnek Jézus szent és igaz volta tulajdoníttatik, tehát minden megszentelt ember egyszersmind tökéletes ember is (Róm 3,24-26; Zsid 10,14).
4. Az ember megszentelődésének folyamata csupán arról szól, hogy egyre jobban megéli az előző pontban említettet.

---

¹ Ez a négy az „evangélium törvénye”. De szokták még sorolni a becsületességet, hithűséget, rendszeres bizonyágtételt, tizedfizetést, a bölcsesség szavának megtartását és a temp-lomi szertartások végzését.

² Hutten, Kurt: Seher, Grübler, Enthusiasten

Hamartológia

A mormonok tagadják az eredendő bűn tanát. Azt mondják, hogy a bűneset SZÜKSÉGES, az isteni terv része volt. Szerintük az ember csupán akkor bűnös, ha bűnt követ el. „A bűnbánatnak hét lépése van: beismerés, megbánás, bűnvallás, jóvátétel, másoknak való megbocsátás, parancsok betartása, és hogy ugyanazt a bűnt nem szabad újra elkövetni.” A mormonoknál a kegyelem csak akkor jut szerephez, ha már az ember minden tőle telhetőt megtett azért, hogy a parancsolatokat betartsa.

A mormonok az általános üdvösségben hisznek. Úgy tartják, hogy az elkárhozottakat „az egyik kéz ujjain össze lehet számolni”. Ennek azonban ellentmond a Mormon könyve: „Az egyik végtelen boldogságra ébred, mert Isten országának lesz örököse, a másik pedig végtelen nyomorúságra, mert az ördög országának lesz az örököse” (Alma 41,4).¹

Mindez keresztyén szemmel

1. Az ember eredendően bűnös, eleve hajlamos a bűnre (Lk 5,8; Róm 3,23; Róm 5,12-17).
2. Azáltal, hogy tagadják az eredendő bűnt, Jézus érdemét kisebbítik.
3. Mindenki sokat vétkezik, és ugyanazt a bűnt többször is elköveti (Jak 2,10).
4. A kegyelem ingyen ajándék, nem olyan valami, amire az ember rászolgált volna, hisz megfizethetetlen.
5. A szolgálat nem eszköz a kegyelem elnyerésére, hanem a hála jele a már megkapott kegyelemért, s annak ajándékaiért.

Eszkatológia

A mormon eszkatológia legalább annyira érdekes, mint a többi tanuk. Smith szerint az Új Jeruzsálem Independence-ben (Missouri) fog létrejönni. Itt állítja fel Jézus 1.000 éves birodalmát, amelyben minden feltámadott Vele együtt fog élni. Ezután következik a végső harc a sátánnal, s ezután következik az ítélet.²

Most nézzük meg részletesebben, mit is értenek a mormonok ezek alatt a fogalmak alatt:

¹ Minden vallás egyház? Tájékozódás a mai vallási pluralizmusban

² Hutten, Kurt: Seher, Grübler, Enthusiasten

1. megváltás – a feltámadásban való részesedés, a test és a lélek végleges egyesülése (a mormonok úgy hiszik, hogy ha el is kárhoznak valakik, annyira kevesen lesznek, hogy egy kézen meg lehet számolni őket)
2. felmagasztaltatás – tulajdonképpen az utolsó ítélet, s az azt követő elosztás 3 csoportba:

- a, földalatti (telesztiális)
- b, földi (terresztriális)
- c, mennyei dicsőség (celesztiális)¹

Jézus az utolsó ítéletnél nem egyedül fog ítélni, hanem a 12 zsidó törzs ítéleténél segítségül hívja az újszövetségi 12 apostolt, a lámániták és a nephiták fölött az amerikai apostolok, és a mormonok fölött pedig az épp tisztséget viselő elnökség és az épp akkori 12 kvóruma.

A felmagasztaltatás kategóriáit egyébként a mormonok az 1Kor 15,40-41, ill. a 2Kor 12,2-vel igazolják.

A felmagasztaltatás során a legalsóbb csoportba, azaz a telesztiálisba, azok kerülnek, akik sem a szellemvilágban, sem a földön nem fogadták el az evangéliumot. Ők vannak a legtöbben. Őket „csak” a Szentlélek fogja meglátogatni.

A terresztriális csoportba mindazok tartoznak, akik a földön valakik miatt nem fogadták el az evangéliumot, ill. elfogadták a földön, de elhagyták hitüket. Őket Krisztus látogatja.

A legfelsőbb csoportba tartoznak azok, akik minden elvárásnak tökéletesen megfeleltek. Ők az Atya és a Fiú állandó jelenlétében élnek, családjukkal együtt. Ám ezen a csoporton belül még van egy hármass felosztás. Ahhoz, hogy valaki istenné lehessen, azaz a legfelsőbb alcsoportba kerülhessen, 18 parancsolatot kell betartania, ill. 4 szertartáson kell részt vennie.

Mindez keresztyén szemmel

1. A Biblia szerint a feltámadás nem a test (szarx) és a lélek végleges egyesülése, hanem a test (szoma), azaz a létforma megdicsőülése (Mk 12,24-25; Fil 3,20-21).
2. Az ítélet teljes mértékben a Fiúé (ApCsel 17,31). Teremtény teremtény felett nem ítélni lehet (Róm 14,10.13).
3. A bibliai eszkatológia egy az egyben valami teljesen másról beszél (Jel 20,5-6; 11-15).

---

¹ Müller, Gaspar: Lexikon der Sekten, Sondergruppen und Weltanschauungen

4. A mormonok olyan embereknek az üdvözüléséről is beszélnek, akik elhagyták hitüket. Pedig Jézus azt mondja: Aki mindvégi kitart, üdvözül (Mt 24,13).

5. Pál a 2Kor 12,2-ben nem a menny szintjeiről beszél. A példát saját életéből hozza, a jelenéből, csak azt nem tudja, hogy történt. Ezért a kor rabbinikus elképzelésével próbálja magyarázni az esetet. Eszerint az első ég a madaraké, a második az angyaloké, a harmadik ég Isten jelenlétét jelenti.

A mormon szertartások

A legelején tisztáznunk kell azt, hogy a mormon szertartások egy része az ún. kápolnában zajlik, a másik, kisebbik rész zajlik csak templomban. Mi is a különbség a kápolna és a templom között? Nos, elég számottevő. Ugyanis mormon kápolnába bárki beléphet, de mormon templomba a mormonok közül is csak az, akinek a helyi püspöktől ajánlólevele van. Ugyanis ezek a szertartások fölöttebb titkosak, sőt annyira, hogy az ott lévők esküvel kötelezik magukat a titoktartásra.¹ A kápolnában történik pl. az istentisztelet, a csecsemők névadója és megáldása, a keresztelés, a temetés előtti ceremónia. A templomban zártkörűen történik pl. az esküvő, a felruházás (Endowment), a halottakért folyó szertartások.

Most lássuk a mormon szertartásokat sorban:

Istentisztelet

Ezt a kb. 70 perces úrvacsorai gyűlést (a mormonok így nevezik) a kápolnában tartják minden vasárnap. A liturgia nagyjából a mormon források szerint a következő:

1. egyházi énekek: vallásos énekek, melyeket a gyülekezet közösen énekel;
2. imák: a helyi egyháztagok mondják;
3. úrvacsoravétel (áldozás): az úrvacsora kiosztásra kerül a gyülekezet tagjainak (úrvacsorájuknak semmi köze a bűnbocsánathoz, csak szimbolikus, ill. a szövetség megújítását szolgálja²);
4. beszélők: egy gyűlésen általában két-három felkért beszélő van;

Istentiszteletüknek nem része az adománygyűjtés.

Maga az istentisztelet is egy három órás blokknak a része, amelyben több minden is van még. Minden vasárnap tartanak vasárnapi iskolát minden korcsoport részére (tehát ez nem olyan, mint a mi vasárnapi isko-

¹ Magyarországon még nincs templom.

² Minden vallás egyház? Tájékozódás a mai vallási pluralizmusban

lánk) 12 éves kortól. További gyűléseik is vannak külön férfiak, nők, idősök és papok részére.

Csecsemők névadója és megáldása

Nem keresztelő, ugyanis a mormonok csak felnőttkereszttséget gyakorolnak. Ennél a szertartásnál felírják az újszülött nevét, és megáldják. Ezt a ceremóniát rendszerint a gyermek édesapja vagy egy közelálló végzi. Ezeket az alkalmakat általában a hónap első vasárnapi istentiszteletén szokták megtartani.

Kereszttség

Amint fentebb már említettem, csak felnőttkereszttséget gyakorolnak a Kol 2,12 és a Moroni 8. fejezetére hivatkozva: „A csecsemők megkeresztelése förtelmes gonosztett”.¹ Az idősebb gyermekeket 8 éves korukban, a felnőtteket pedig akkor, amikor rászánják magukat, hogy csatlakoznak Jézus Krisztus egyházához, keresztelik meg. A kereszttség után következik a rövid konfirmáció, ami tulajdonképpen abból áll, hogy kézrátétellel veszi az illető a Szentlelket.²

Papsági felszentelés

Itt először is el kell mondani, hogy a mormonok úgy tartják, a papság által közvetítődik az exkluzív kegyelem és a mennyei áldás.³ Mindezt a Mt 16,19-cel indokolják, melyben ők azt látják, hogy Isten az ő egyházukban visszaállította a papság felhatalmazását, s ennek következtében úgy hiszik, hogy papjaik Isten nevében és helyében cselekednek.

Laikus papságuknak két csoportja van:

1. ároni papság,
2. melkisédeki papság.

Az elbeszélés szerint 1829-ben megjelent Smith-nek és Cowderynek Keresztelő János, aki rájuk ruházta az ároni papságot. Később meglátogatta őket Péter, Jakab és János apostol, s rájuk ruházták a melkisédeki papságot.

Az ároni papság a diakóniáért, tanításért, igehirdetésért, kereszttségért és úrvacsoráért felelős; a melkisédeki papság pedig a lelki dolgokért (Szentlélek adományozása, tanítás, egyházvezetés) és a templomi szertar-

¹ Minden vallás egyház? Tájékozódás a mai vallási pluralizmusban

² Minden vallás egyház? Tájékozódás a mai vallási pluralizmusban

³ Müller, Gaspar: Lexikon der Sekten, Sondergruppen und Weltanschauungen

tásokért.¹ Minden 12 év fölötti arra alkalmas fiatal férfit fel lehet szentelni az ároni papságba, minden 18 év felettit pedig a melkisédeki papságba.

Családi est

Minden hétfő este a családtagok közösen olvasnak, tanulnak, imádkoznak, játszanak, beszélgetnek.

Misszió

A 19 és 21 év közötti fiatalok általában 2 évre misszionáriusnak szegődnek. Mivel a mormonoknál nincs fizetett szolgálat, ezért saját költségén, vagy a család támogatásával teljesítik a szolgálatot. Miután visszatérnek szolgálatukból, a gyülekezet előtt számolnak be élményeikről, tapasztalataikról.

Egyébként a nyugdíjasokat is arra biztatják, hogy legyenek misszionáriusokká.

Esküvő

Esküvőre csak mormonok mehetnek be, mivel ez már egyike azoknak a szertartásoknak, amelyek titkosak. Ugyanis ezeken az esküvőkön nemcsak a földi életre kötnek házasságot, hanem ez által a szertartás által a mennyben együtt lehetnek a családok. Ezáltal majd a celesztialis csoportban a felmagasztaltatás után szintén és istennőként szaporodhatnak, és egy új világot népesíthetnek be.²

Temetés

Ugyanúgy zajlik, mint egy keresztyén temetés. A temetéseket az adott egyházközség püspöke végzi. Az egész temetést áthatja az a gondolat, hogy a mennyben újra együtt lehetnek. Ezért a temetéseket a remény, sőt néha az öröm szellemében tartják.

A most következő szertartások azok, melyekről a mormonok sem beszélnek az alaptanítás keretén belül azokkal, akik be szeretnének lépni egyházukba. Ezekbe a szertartásokba csak később avatják be őket.

---

¹ Müller, Gaspar: Lexikon der Sekten, Sondergruppen und Weltanschauungen

² 1890 óta nem gyakorolják a többnejűséget, de az Ezeréves Birodalomban újra bevezetik, hogy ezáltal Isten minden szellemgyermeke megszülethessen.

Halottakért való kereszttelkezés

Ugyanúgy, ahogy a még meg nem született lelkekért felelősséggel tartozik minden mormon, ugyanúgy felelősséggel tartozik a már elhunytakért, azokért, akik nem ismerhették meg Jézus Krisztus egyházát. Az isteni terv szerint ugyanis mindenkinek meg kell adni a lehetőséget a megváltásra.¹ Ugyanis minden elhunyt vagy a paradicsomba vagy a szellemek börtönébe kerül, amelynek több szintje is van. Ha megtanulja az evangélium törvényét, akkor feljebb kerülhet. Ha pedig egy rokonuk egy földi templomban elvégzi helyettük a szertartásokat, akkor pedig a paradicsomba is bekerülhet. Ehhez azonban szükség van az elhunyt személyes adataira. Ezért a mormonok nagy hangsúlyt fektetnek a családfa-kutatásra. A központi raktárukban a világ összes anyakönyvi kivonata le van fényképezve.

Felruházás (Endowment)

Itt azok a titkos tanítások, fogások és parancsolatok lesznek közölve, amelyek segítségével a felmagasztalás után át lehet lépni a mennyei dicsőségbe.

Második megkenetés

Ez egy olyan szertartás, amelyről a legtöbb mormon sem tud. Lényege, hogy egyes rangidős mormon vezetőket már itt a földön istenekké kennek fel.²

Mindez keresztyén szemmel

1. Az Ószövetségben a templom az áldozat bemutatásának a helye volt. Izraelnek csak temploma volt, de Jézus Krisztus váltságahalálával ennek a szerepe is megszűnt, sőt 70-ben le is rombolták. Istent lélekben kell imádni (Jn 4,24; 1Kor 3,16-17; Jel 21,22).
2. Az ároni papságba csakis lévita tartozhatott, ezért a funkció átruházhatatlan volt. A melkisédeki papság pedig kizárólag Jézust illette meg.
3. Jézus azt mondja, hogy a feltámadás után nem lesz házasság (Mk 12,24-25). Az Ószövetségben pedig a többnejűsége a példák vagy a mózesi tör-

---

¹ Hutten, Kurt: Seher, Grübler, Enthusiasten

² Müller, Gasper: Lexikon der Sekten, Sondergruppen und Weltanschauungen

vények előtti időből vannak (Ábrahám, Jákób), vagy nem pozitív példaként szerepelnek (Salamon, Roboám).

4. Sorsunk itt a földön dől el: vagy kárhozat, vagy üdvösség. Azoknak pedig, akik nem ismerhették meg az evangéliumot, Isten elnézi tudatlanságukat, és saját lelkiismeretük alapján lesznek megítélve (Róm 2,14-16).

Az 1Kor 15,29 értelmezése nehéz, de a Bibliában más helyütt nem találunk utalást a halottak helyett végzett szertartások szükségességéről, sőt még ennek lehetőségéről sem.

Exkurzus:

A mormon és a szabadkőműves csoport összehasonlítása (szertartások, felépítés)

Mind a mormon, mind a szabadkőműves mozgalom egyesíti a világi és a vallási szférát, kisebb-nagyobb hangsúlyeltolódásokkal. A szabadkőművesekről talán senki nem gondolná, de elég nagy hangsúlyt fektetnek a vallásosságra. Központjukat templomnak nevezik, amelyben mindig ott van az oltárnál a nyitott Biblia. Minden gyűlést imádsággal kezdenek és fejeznek be, minden páholynak van lelkésze. Mindkét szervezet férfiközpontú (a szabadkőművesek kizárólagosan).

Mindent összevetve nem meglepő, hogy a mormonok bőven vehettek át elemeket a szintén hasonlóan működő szabadkőműves mozgalomból.

Roppant hasonlóságuk a szerkezeti felépítésükben is visszaköszön. A hármas szám nagyon fontos szerepet játszik a szabadkőműveseknél és a mormonoknál is. A szabadkőműveseknél 3 fokozaton keresztül lehet eljutni a legmagasabb szintig. A mormonoknál ugyanez megvan, csak már bonyolultabban, több szférában is. Az emberi létet három szintre osztják (a szellemvilág, a földi lét, az istenné válás szintje), az ároni és a melkisédeki papságot is 3-3 részre osztják tovább. Szintén közös a két csoportban az, hogy tulajdonképpen a tagok szabad idejükben tesznek eleget a kötelességeiknek (mormonoknál ez akár heti 10 órát is jelenthet). Mindkét közösségben van havi fizetés vagy egyházadó. A szabadkőműveseknél ez elég magas összeg, a mormonoknál pedig a fizetésük 10%-a. A szabadkőműveseknél és a mormonoknál is az első lépés a titokzatos világba a felszentelési ceremónia.

Mindkét szervezet szertartásai szigorúan titkosak. Ezek a szertartások az egyén belső fejlődését biztosítják, de mindamellét identitást, egységet, állandóságot, kötelezettséget adnak a résztvevőknek. A szertartások-

nak részei azok az elemek, szimbólumok, fogadalmak, amelyek szintén azonosak a két szervezetnél.

A mormon és a szabadkőműves templomokban található szimbólumok már ismertek voltak régebben is, de mindkét szervezetnél jelentésváltozáson mentek keresztül. A jelentésváltozás ellenére a két csoport szimbólumrendszere, s annak értelmezése gyanúsán hasonló. Ilyen szimbólum pl. a méh, ami egyébként Utah állam címerében is ott van. A méh eredetileg az egyiptomiaknál engedelmes embereket jelölt, a mormonoknál viszont már a szorgalmasságot jelképezi, a méhkas pedig a lelki királyságot. Ugyanilyen példa a négyzet, a jóság szimbóluma, az egyenes vonal, mely az igazságé, a kör pedig a végtelen, tökéletes istenségé.

A felszentelési ceremónia a következő szertartás, amely nagyon fontos mindkét szervezetnél. Ezt minden tagnak abszolválnia kell. Aztán a különböző hierarchikus fokozatok elérésekor mindig más rituáléval történik a befogadás. Ezek a szertartások, azok „liturgiája” teljes mértékben nem ismert előttünk, de azt tudjuk, hogy idővel változtak.

Ami azonban biztos, az az, hogy a felszentelési ceremónia mindkét közösség esetében egy új élet kezdetét jelenti. A szertartás előtt mindenki megmosakodik és átöltözik. A mormonoknál megmossák az illetőt, imádkoznak, s eközben megérintik testrészeit, s ezáltal szimbolikusan megtisztítják a szerveiket a vértől és a bűntől. Ezután a szabadkőműveseknél és a mormonoknál is megkenik olívaolajjal a felszenteltek, hogy ezáltal nyerjenek védeltséget. Ezt követően adják rájuk a templomi öltözetet. „A mormonok ruházata, amit felszentelésükkor kapnak meg először, fehér ing, nadrág vagy szoknya, köpeny, kalap vagy női fejfedő, ruhaanyagból készült mokaszin és egy zöld szatén kötő, amelyre kilenc fügefalevelet hímeztek. A szabadkőművesek ünnepi öltözékében a kalap és a kötény viselete szintén megtalálható, és ünnepi öltözüket ők is a szervezettől kapják.”

Maga a felszentelési ceremónia több lépésből áll. Ennek legfontosabb elemei a felszentelés maga és a „névadó”. Ekkor mindenki kap egy új nevet (mormonoknál a Bibliából vagy a Mormon könyvéből), amit csak a csoporton belül használhat (a mormonoknál itt is csak szigorú megkötésekkel). A felszentelés mindkét esetben egy keretjátékon belül történik, aminek a felszentelendő is aktív részesévé válik. A szabadkőművesek kerettörténete a tulajdonképpeni eredettörténetük: Salamon templomának építése, ill. egyik nagymesterük, Hiram király élete, halála és feltámadása. A mormonok kerettörténete a Biblia és a Mormon könyvének legfontosabb részeit érinti.

Láthatjuk tehát, hogy a szertartásaikban, szimbólumaikban valóban nagy a hasonlóság. De kinek van igaza? Kié az eredeti? Nos, mindkét szervezet a magáét vallja igazinak. A mormonok azt mondják, hogy egyértelműen az övék a teljes és eredeti rendszer. Maga Smith is nagyon sokat foglalkozott a témával, s ő is kimondja, hogy ezeket a szertartásokat először Salamon templomában gyakorolták, ahol aztán a szabadkőművesek elsajátították ezeket. Ám idővel sok mindent megváltoztattak, kihagytak, így tulajdonképpen alig maradt meg valami belőle. A mormonok szerint a szabadkőművesek csupán a szertartások töredékeit gyakorolják. A mormonok hitük szerint a saját gyakorlatukat tartják az eredeti keresztyén rendszernek. Szerintük erre az is bizonyíték, hogy a templomi beavatásokat, szimbólumokat meghatározó információt Smith látomások útján kapta. A szabadkőművesek viszont lopással vádolják a mormonokat, s azt mondják, hogy Smith az ő szertartásaikat egészítette ki, s így jutottak hozzá a mormonok a mai összetett szertartásrendszerükhöz.

Úgy gondolom, hogy ha a történelmet és a sorrendet nézzük, valóban a mormonok voltak azok, akik kiegészítették a szabadkőművesektől „elletesett” szimbólumokat, szertartásokat, és ezeket kezdték saját berkeikben használni. Ezt megerősíti a Sandra Tanner által közölt dokumentum is, miszerint az első mormon templomban, amely 1830-ban épült, még nem voltak semmiféle szimbólumok, ill. ebbe a templomba bárki bemehetett, bárki részt vehetett az istentiszteleteken. Az első titkos istentiszteletet csupán 1842-ben tartották, nem sokkal azután, hogy Smith belépett egy kőműves páholyba.¹

Az egyház felépítése

A mormonok úgy gondolják, hogy egyházuk pontosan úgy van megszervezve, mint azt az újszövetségi időkben Jézus meghagyta. Ezért vannak apostolaik, prófétáik, pásztoraik, tanítóik, evangélistáik, főpapjaik, presbitereik, püspökeik, diakónusai. A mormon egyház a papuralom és az egyházi állam keveréke.²

Az egyházat egy elnök és két tanácsosa vezeti. Ők hárman alkotják az Első Elnökséget. Az elnök mindig „látnok-próféta, aki közli a kinyilat-

---

¹ Annus, Irén: A mormonok és szabadkőművesek rövid kapcsolata az Egyesült Államokban a 19. sz. közepén

² Minden vallás egyház? Tájékozódás a mai vallási pluralizmusban

koztatásokat”. Megbízatása egy életre szól.¹ A jelenlegi elnök Gordon B. Hickley.

Őket segíti a 12 apostol vagy Tizenkettek Kvóruma. A Hetvenek Tanácsának tagjai pedig az egész világon szolgálnak, s ezzel segítik a Tizenkettek Kvórumának munkáját.

A mormonok is gyülekezetnek vagy egyházközségnek nevezik a közösségeiket. A gyülekezetek területi elosztás szempontjából kétféle rendszerbe vannak besorolva (ez a besorolás az Ézs 33,21 és 54,2-t követi):

1. otthonközösség
2. missziós közösség

Az otthonközösségben minden mormon egy gyülekezet (ward) tagja. A gyülekezetet püspök vezeti. Több gyülekezet egy körzetet (cövekenökség, stake, Cion-otthon) hoz létre, amelynek vezetője az elnök.

A missziós közösségben minden gyülekezet egy ágat (branch) képvisel a diaszpórában. Az ágakat kerületbe, a kerületeket pedig missziókba sorolják.²

Negatívum

Tanításuk teljesen biblia- és keresztyénellenes, annak ellenére, hogy ők magukat a helyreállított, s egyedüli keresztyén egyháznak tartják. Első hallásra és látásra valóban keresztyénnek is tűnnek, ám ha jobban megismerjük tanaikat, rájövünk, hogy tulajdonképpen a bibliai fogalmakat teljesen másképp értelmezik, mint mi.

Az a tanításuk és tanuk, miszerint az ember tökéletessé válhat, nem sok jót hozott, hiszen az ember hajlamos a bűnre. Sok mormonnak éppen ez az ellentét (az emberi természet és a mormon tan közötti) okozott lelki betegségeket. Ma már a mormonok is elismerik, hogy az Utah államban élő embereknek³ az átlagnál jóval több stresszoldóra van szükségük. Köszönhető ez annak, hogy tanaikban felhígították a bűn fogalmát.

A Hitvallás, főbb hitelvek fejezetben már sok mindent leírtam arról, hogy miben is keresztyén-, ill. bibliaellenesek a mormonok. Most mégis ki szeretnék térni még egy nagyon fontos szempontra, ami tulajdonképpen szorosan összefügg a már elmondottakkal. Azért emelném ezt különösen

¹ Minden vallás egyház? Tájékozódás a mai vallási pluralizmusban

² Hunyadi, László: Az emberiség vallásai: Az őskortól napjainkig

³ Az emberek 70%-a mormon.

ki, mert ebben látom a mormon egyház legnagyobb veszélyét a kereső emberekre nézve.

A mormon tanítás a „jéghegy-csúcsa” sémát követi. Ez alatt azt kell érteni, hogy azok, akik be szeretnének lépni az egyházukba, az elején csupán alaptanítást kapnak, ami még valóban keresztyéninek is tűnik. Holott már ez sem az. A felszín alatt azonban ott rejtőznek azok a tanok, melyeknek már távolról sincs semmi közük a keresztyénséghez.

Az egyházba belépni készülő csak a Mormon könyvét kapja meg, az „Igazgyöngy”-öt és a „Tanok és szövetségek”-et csak megkeresztelkedése után olvashatja el. A mormon templomban aztán újabb titkos tanításokat közölnek vele. Sőt, aki templomi szolgálatot is végez, beleolvashat az ún. templomi feljegyzésekbe. A veszély abban rejlik, hogy ez a lépcsőzetesség csak évek múltán derül ki.

Az átlagos mormon nem tud egyháza tanbeli ellentmondásairól, vagy ha tud, akkor nem akarja belátni, hogy igazak az ellene szóló kritikák. Voltak a mormonok között is, akik felszólaltak az ellentmondások ellen, ill. az erős megkérdőjelezhetőség ellen. Őket azonban kiközösítették (több antropológus, egyiptológus és egyéb tudós is volt köztük).

Pozitívum

Sovány vigasz, de már az is értékelhető, hogy a Bibliát szent könyvként ismerik el, ill. hogy Jézusnak központi szerepet szántak.

Szintén pozitív, hogy a Bölcsesség szavának köszönhetően nem fogyasztanak alkoholt, kávé, fekete teát, ill. nem dohányoznak, nem drogoznak. Az átlag amerikaiánál 10 évvel tovább él átlagosan minden mormon.

Nagyon családcentrikusak. Tanaik alapján teljesen elvetik az abortuszt, de még a családtervezést is. Több alkalmuk van, amely kifejezetten a család építésére szolgál.

Nagyon nagy hangsúlyt fektetnek a tanulásra. Talán pont ezért a világ legnagyobb egyházi kézen lévő egyeteme is mormon kézen van.

Nagyon jól kidolgozott szociális rendszerük van. Olyannyira, hogy nincs mormon munkanélküli, és az Örökös Oktatási Alap minden mormon fiatal iskoláztatásának költségeit fedezi.

Tagjaik nagyon aktívak, ami valóban irigylésre méltó.

Zárszó

Mikor belekezdtem ennek a dolgozatnak az írásába, csak körvonalaiiban tudtam, hogy mire számíthatok. Engem személy szerint mélyen

megrázott mindaz, amit ez alatt a rövid idő alatt a mormonokról megtudtam. Sokszor vissza kellett magam fogni a dolgozatírás közben, hogy ne írjak valami nagyon nevetségeset a tanaikról. Ám itt most megragadnám az alkalmat, hogy kimondhassam azt az egy szót, amelyet állandóan érzek, ha a mormonokról van szó. Ez az egy szó a következő: MESESZERŰ. Nem is alaptalan ez a kifejezés, ugyanis amint olvashattuk, maga a Mormon könyve is korabeli regények és „mesék” alapján készült, ill. abból merített.

Fölöttébb egyetértek a következő gondolattal: „A vallástörténészek meg vannak győződve, hogy a mormon vallás csak annak a tudatalatti amerikai vágynak a termőtalaján fejlődhetett ki, amely a történelem nélküli amerikai kontinens számára is biztosítani akarta a saját helyét a népek közösségében.” A mormonok tulajdonképpen vallásos mítoszt gyártottak, ezzel kielégítve vágyukat, melyben Isten üdvtervének legfontosabb részévé teszi az amerikai kontinenst.

Sajnos nem találkoztam mormon hívővel, de szomorúan hallottam egyik teológustársamtól, hogy már Kassán is megjelentek. Bár számomra hihetetlen, hogy miként hiheti el valaki ezeket az egymásnak ellentmondó dolgokat, de valódi veszélyt látok megjelenésükben.

Ám meg kell jegyezni, hogy valóban sok mindent tanulhatnánk tőlük. Mert családcentríkusságuk, sportos és nem önpusztító életvitelük, elkötelezettségük, aktivitásuk valóban megszégyenítő példa lehet sok keresztény számára.

Hálát adok Istennek, hogy ezt a dolgozatot megírhattam, hogy újabb dolgokat tanulhattam meg.

Dicsőség ezért Istennek!

Felhasznált irodalom

- Annus, Irén: A mormonok és szabadkőművesek rövid kapcsolata az Egyesült Államokban a 19. sz. közepén, In.: Aetas. 1996/1. sz.
- Bellinger J., Gerhard: Nagy valláskalauz, Budapest: Akadémiai Kiadó, 1993.
- Hunyadi, László: Az emberiség vallásai: Az őskortól napjainkig Budapest: Lipták, 1998.
- Hutten, Kurt: Seher, Grübler, Enthusiasten, Stuttgart: Quell, 1950.
- Minden vallás egyház?: Tájékozódás a mai vallási pluralizmusban Budapest: Ökumenikus Tanulmányi Központ, 1996.
- Müller, Gasper: Lexikon der Sekten, Sondergruppen und Weltanschauungen, Freiburg-Basel-Wien: Valentin-Herder, 1990.

Gál László:

Egy istenhit az ősi magyar hitvilágban

„Jaj annak a népnek, melynek történelmét mások írják” (Seneca)

Magyar őseink hitvilága nagyrészt ismeretlen az emberek előtt, mivel csak egységet nem alkotó mozaikokban maradt fenn.

Az ősi, belső-ázsiai vallási világgép a magyar nép mentalitásában még a mai napig ott él, töredékei megtalálhatóak a néphit, a népszokások, a népmesék körében. Összefoglaló néven ezt nevezzük „magyar mitológiának”.

A mitológia szó eredeti jelentése „titkos beszéd,” mely olyan dolgokra vonatkozott, amelyeket az ember nem tudott kifejezni, megmagyarázni. Származtatott jelentése a „hitrege”, mely a hajdan volt hitvilágba enged bepillantani, az Isten, az ember és a lét kérdéseire keresi a magyarázatot. Ezek soha nem légből kapott dolgok, hanem egy titokzatos ismeretanyag, amelyeket beláthatatlan időközön át generációk adtak át egymásnak.

Őseink hitvilágába ugyanakkor bepillantást engednek a különböző régészeti feltárások is, valamint a korabeli auktorok, a huszonnegyedik óra után fennmaradt hiedelem-töredékek. Ám ősi, immár elveszett csodálatos vallásunk és hitvilágunk egészét már senki nem tudja rekonstruálni és megismerni. Amint az a fentiekben is leíratott, mindössze csak apró mozaikokból tudunk következtetni arra, ami elveszett. Köszönhető mindez az elmúlt ötven év átkos korszakának és napjaink liberalizált, másságot és mindent elfogadó elkorcsosult politikusainak, vezetőinek, diktátorainak.

Istennek hála azonban, hogy bár a testet megölhetik, a lelket nem. A magyar nép egy-egy kicsiny szigetén ezért még a mai napig is ott él a mentalitásunkban és a legfelső lényhez való sajátos viszonyunkban egy jelenség, melyet úgy szoktunk emlegetni: „mi magyarul vagyunk keresztények¹”.

Az ősi magyar hitvilágról a történelemkönyvek sajnálatos módon igencsak felületesen és hiányosan számolnak be. A legtöbb esetben mindössze annyit írnak, hogy halászó, vadászó, gyűjtögető életmódot folytató, pogány nép, melynek eredete valahová a finn-ugor néphez köthető. Nos, a mai kutatások és feltárások alapján kijelenthető, hogy hamis állításokról beszélnek és tanítanak bennünket.

Már az első, korabeli történetírók is, mint pl. Cornides, határozottan állítja, hogy a magyar nép egyetlen Istent tisztelt. Az egyik tudósításában

---

¹ Kiszely István: A magyarság őstörténete 100. p.

így ír a honfoglaló magyarokról: „Árpád vezér, akinek a Mindenek Ura segítője volt, miután felöltötte fegyverét, elrendezte hadrendjét, könyörögve az Úrhoz, könnyeit hullatta”.

Hasonlóképen ír Thúróczy is, akinél ezt olvashatjuk: „Árpád pedig, övéivel megtöltvén szaruját a Duna vizével, a magyarok sokasága előtt, e szarukehely fölött a Mindenható Isten kegyelmét kérte, hogy az Úr ezt a földet örökre nekik adja”.

Theopülaktosz a következőket jegyezte fel a magyarokról: „A turkok (ahogyan ő a magyarokat nevezte) igen ostobán szentnek tartják a tüzet, a levegőt, és a vizet is tisztelik, a földet himnuszokkal dicsőítik, de csupán azt imádják és nevezik Istennek, aki a világmindenséget teremtette”¹.

Megjegyzem, Assisi Szent Ferencet sem nevezzük pogány embernek egyik gyönyörű szerzeménye, a Naphimnusz miatt...

A fent említett forrásrészletek alapján belátható, hogy alapos bizonyítékaink vannak arra, hogy a magyarok egy Istent tiszteltek és imádtak. Felmerül azonban a kérdés, hogy honnan eredhet az „Isten” szavunk?

Az „Isten” szó a legősibb magyar kifejezések egyike. Sokan tévesen gondolkodnak, amikor az Isten nevét a „Deus” szóból származtatják.

Több irányzat is kialakult ezzel kapcsolatban. Egyesek a sumér „Isztán”-ból, míg mások a hettita „Iszten” szóból eredztetik az elnevezést. Egyes kutatók úgy gondolják, hogy az Isten szó eredetét a perzsáktól vettük át. A magyarok ugyanis vándorlásaik során kapcsolatba kerültek ezzel a néppel is, ők így mondták: „Jisdan,” azaz: „örök tűz.” Ebből eredhet az a tévtanítás, melynek alapján a magyarokat tűzimádókként emlegetik.

A legvalószínűbb azonban, hogy a régi eredetű „Ősten” szóban kell keresnünk a megoldást. Ez a szó jelöli ugyanis azt az Ős Teremtőt, aki teremtette a világot, az állatokat, a növényeket, az égboltot, az égitesteket és az embert. Erre az állításra jó bizonyítékul szolgál az Erdélyben található Énlakai templom rovásírásos felirata, mely a templom mennyezetén látható: „Egy az Ősten.”

Érdekes, hogy a hunoknál az Isten neve „Tengri” volt. Megállapítható tehát, hogy a „ten” szótagnak fontos szerepe van. Ez a kis szótag jelentette ugyanis az ősi magyar nyelvben a végtelenséget.

---

¹ Kállay Ferenc: A pogány magyarok vallása

Az énlakai templom rovásfelirata

Az egy Istenhitre utaló nyomokról árulkodnak a feltárt magyar sírokban talált mellkeresztek is, melyekről ugyancsak hallgat a legtöbb történelemkönyv. Ezek a mellkeresztek ezüstből készültek, és a halottak mellére helyezték azokat. Eme ismert szimbóluma a keresztyénségnek ugyancsak arra utal, hogy az ősmagyarok igenis ismerhették és gyakorolhatták az egyistenhitet. A kereszteket megtalálták a honfoglalás-kori tarsolylemezen, a nők nyakában - bizánci kereszt formájában - valamint a szabadkai temetőben egy övcsaton, áldást osztó aggastyán alakjában is.

„Mellkeresztek”

De vajon hol találkozhattak őseink a kereszténységgel, és ha találkoztak, vajon mely irányzatát ismerhették? Erre a kérdésre is a fennmaradt írásos emlékek adnak választ.

Napjainkban az elfogadott tanítás a következő: István király volt az, aki a kereszténységet felvette, és nyugati papokat behozatva terjeszteni kezdte azt. Ez részben igaz. De vajon nem ismerhették-e már korábban a magyarok a keresztény tanításokat?

Őseink a kereszténységgel már jóval korábban megismerkedtek, mint azt mi gondolnánk. Az első magyarok körülbelül akkor felvették már a kereszténységet, amikor kapcsolatba kerültek kaukázusi szomszédjukkal, az örményekkel. Az örmények már 285-ben felvették a kereszténységet, püspökeik pedig térítették az akkori magyarok között.

Prümwart püspök 926 táján Sankt Gallenben, Szent Wikbert pedig 954-ben térített a kalandozó magyarok között, akik szívesen hallgatták és fogadták őket.

Ugyanígy a magyarok keresztény vallási ismeretéről tesznek tanúságot a 860-ból ránk maradt Cyril és Metód legendák is.

A történelmi források konkrét helyzeteket is lejegyeztek, melyek szerint 945-948 táján Bulcsú vezér, Tormás, valamint 953-ban Gyula törzsfő is megkeresztelkedett Konstantinápolyban. Ajtony vezér és Géza fejedelem pedig Vidinben vették fel a keresztiséget.

„A magyarok az égben lakozó Istent mindeneknél feljebb valónak tartják.” (Ibn Fadlan)

„Árpád vezér, akinek a mindenség Istene volt a vezetője...”

„Tas, Szabolcs és Tétény látták, hogy az Isten győzelmet ad nekik, az Isteni kegyelem volt velük...” (Anonymus)

„...Mi a nagy Isten bosszúja vagyunk...” (Lehel monda)

„Árpád a mindenható Isten kegyelmét kérte...” (Thúróczy János Krónikája)

„Isten, és a magyar nép szava szólt a kiáltók hangján.” (Kézai Simon)

A fent említett néhány írásos emlék és a különböző antropológiai és régészeti vizsgálatok tehát arra engednek következtetni, hogy magyar őseink igenis egy Istent tiszteltek és imádtak. Keresztény beállítottságúak voltak, és valószínűleg a keleti kereszténységet ismerhették és követhették. Ha mindez még nem elég meggyőző, akkor felteszem a kérdést: miért nem maradtak fenn magyar istennevek úgy, mint ahogyan a görög vagy római népnél is megfigyelhető? A válasz roppant egyszerű: azért, mert soha nem is voltak más isteneik.

Alapvetően tehát a pusztában élő népek egyistenhívők voltak. Az Istennel és a szellemvilággal papjaik, azaz táltosaik tartották fenn a kapcsolatot. A táltos feladata tehát a gyógyítás mellett a kapcsolatfenntartás ember és Isten, valamint Isten és ember között.

Irányított őstörténetünk egyik legnagyobb csúsztatása, hogy a Szibéria területén élő és tevékenykedő sámánokat önkényesen összemosza az ősi magyar táltosokkal. A szibériai sámán az a személy, aki – jelképesen – közvetít az emberek világa és a szellemek vagy lelkek elképzelt világa között. Legfontosabb jellemzője, hogy elő tudja idézni az extázist, mely

során megváltozott tudatállapotba kerül. A sámán extázisa előidézésére narkotikumokat, kenderfüstöt vagy gombákat használ, „sámánkodásait” szaggatott szarvasbőrruhában végzi, fején sámánkoronát visel és sajátos hangszerén dobol.

A magyar ősi hit világával szemben a finnugor népek vallásában ott szerepel Numio-Tórum, Num-Senke, az Embernevelő isten, Orr-iki, a világfelügyelő férfi, Nádím szent helyei, a halotti báb, a medve-kultusz és még megannyi olyan vallási elem, amely őseinknél sohasem volt jelen; népművészetünkben és hitvilágunkban még csak nyomokban sem lelhető fel.

Sámánjai voltak a lappoknak, az obi-ugoroknak, a madzsu-tunguz népeknek, a paleo-szibériai törzseknek, korjácoknak, csukcsoknak, jukagíroknak, ugyanakkor sem az iráni népeknél, sem a belső-ázsiai hunoknál, ujugroknál és türk népeknél sámánok jelenlétéről, létezéséről nincs tudomásunk.

Ezzel szemben őseinknek a természettudományokban jártas, tudós, gyógyító papjaik, táltosaik voltak.

A gyógyítást végző tudós és a varázslatot üzni akaró sámán között óriási a különbség!

A táltoshoz hozzátartozik a tudás, a másiktól való gondoskodás (tehát a gyógyítás, imádkozás), valamint a természetben megtalálható isteni erők (gyógyfüvek, sugárzások stb.) felismerése és használata. Ősvallásunk papjairól Theophylaktosz írja, hogy „a türköknek papjaik vannak”.

1046-ban Péter király ellen fellázadt Vata fia, János „táltosokat gyűjtött maga köré, akik éneket zengtek az új hit ellen”. Honfoglaló őseink táltosai rendkívül nagy tudás birtokában voltak. Mint a törzs legszűkebb vezetőrétegéhez szorosan hozzátartozóknak, módjukban állt más kultúrák vallásaiból, papjaik tudásából a lehető legtöbbet eltanulva magukévá tenniük. Talán úgy is mondhatnánk, hogy a táltosok azok a nagy tudású emberek, akik a más népek „kusza és véletlenszerű” szellemvilágát a „Magyarok Istene” név alá rendezik.

Elődeink táltosai, Belső-Ázsiától a Kárpát-medencéig megtartva ősi feladataikat, sokat változtak. Ma úgy mondanánk: „modernizálódtak”. A táltosok, mielőtt szolgálataikat végezni kezdték, komoly beavatási szertartáson estek keresztül. Valamilyen módon a táltos-jelöltet elaltatták, és megkezdődött a táltos-jelölt „szétdarabolása”. A jelölt három napon keresztül mély álomban volt, és gyakorta tesznek említést arról, hogy a test izzadt, s olykor vérzett is.

A szétदारabolás motívuma azonban még mindig nem világos számunkra. Vajon mit jelent a szó ebben az esetben? Meglepő, de a legjobban a magyar mesevilágból ismerhetjük meg a kifejezés valódi értelmét.

A magyar népmesékben gyakoriak azok a mozzanatok, miszerint egy természetfeletti lény a mesehőst ízekre szedi, azaz feldarabolja. A másik hős vagy hősök ekkor körülveszik, és valamilyen módon összeragasztják a szétszórt testrészeket. Nos, tulajdonképpen a táltos-jelölttel is ez történik. A természetfeletti lények a táltost a vízióban ugyan szétszedik, de erre szükség van, hiszen csak ez által kapja meg a jelölt a tudományt. A többi táltos három napig a jelölt körül várakozik, imádkozik. Amikor eljön az ideje, a táltosok körülállják a fekvő jelöltet és a „szétदारabolts testét” összerakják. Amikor magához tér, újjászületik, ekkor kapja meg az új, tiszta testet, melyben már birtokolja a tudományt.

A táltos elengedhetetlen feladatkörébe tartozott az imádkozás. Az ima a táltos-vallásban mindig énekelt imádság. Az imádkozás során minden esetben felhangzik az énekszó, melynek visszatérő motívuma sokak számára ismerős lehet: „Haj regő rejtem”, vagy „haj rege rajta”. Pontosan nem tudjuk, mit énekelhettek, erős sejtések azonban vannak a ránk maradt töredékek nyomán. A dal üteme mindig monoton, állandó ritmusú, mely fokozatosan gyorsulhat, majd lassulhat. A „haj regő rejtem”, vagy „haj rege rajta” kiáltások visszatérő motívumként figyelhetők meg az énekekben. Egyes kutatók szerint a „haj regő rejtem” jelentése „haj énekbe varázsolom”, vagy valami olyasféle, hogy: „haj, szent állapotban vagyok”. Találtak ugyanis olyan fennmaradt töredékeket, melyek segítségével szilárdan alá lehet támasztani, hogy az eredeti szöveget így lehetett hallani: „Haj regöl, rejtem”. Ezzel a kis módosítással a szó már egy egészen más értelmet kap, hiszen így a jelentése kétféle lehet: „Haj, révüléssel révülök”, vagy „haj, varázslással varázsolom”. Ezzel nyilvánvalóvá válik, hogy a táltos mindenképpen valamilyen szent állapot felé halad. Egyes esetekben az énekben a refrén egy kemény indulatszó, amellyel bőséget, áldást, termést kértek és vártak. A révülés bizonyosan a transzcendens segítségül hívása, áldás kérése. Figyelemfelkeltő, hogy nem kifejezetten a táltosok énekeltek és használták dalaikban ezeket a szavakat. A harcosoknál, harcban induló férfiaknál ugyanígy megfigyelhetők ezek az énekes imádságok. A csatakiáltásokban gyakran szerepeltek a fent említett kis kurta szavak, éppen ezért valószínű, hogy a harcos így kérte Isten vezetését, valamint az áldást a lóra, fegyverére és magára.

A táltos énekekből sajnálatos módon csak a fent említett kifejezések maradtak meg, ennek oka, hogy ezeket az énekeket nem jegyezték le és nem is jegyezték meg, mivel ezek mindig rögtönzött versikék voltak.¹

A táltosok elmaradhatatlan hatáskörébe tartozott az imádság és a gyógyítás mellett az áldozatbemutatás.

A legismertebb áldozatbemutató formula a lóáldozat. Amikor lovat áldoztak, általában egy nagyobb közösségért vagy nemzetségért folyt az áldozatbemutatás. Lovat áldoztak szárazság idején, éhség, betegség idején, de gyakran csaták előtt is. Minden áldozatbemutatásnak megvolt a maga ideje és rendje.

Voltak alkalmak, amikor nem a nagy közösség volt jelen, hiszen a családok külön is vittek áldozati állatokat, amikor úgy gondolták, hálát adnak valamiért Istennek, vagy esetleg kérelemmel akartak a Teremtőhöz fordulni: pl. védelmet kértek valamilyen veszélyben. Ebben az esetben kisebb állatokat, pl. galambot áldoztak. Az áldozat minden esetben ajándék, ill. a hála kifejezése Isten felé.

A szellemvilág az ősi magyar hitvilágban tulajdonképpen majdnem teljesen megegyezik a keresztény nézetekkel, mindössze annyi a különbség, hogy a magyar hitvilágban az angyalokat állatok vagy tündérek helyettesítették.

Egyes szent állatok, mint pl. a turulmadár (kerecsensólyom), szarvas, farkas, Isten hírnökei. Ugyanakkor megfigyelhető, hogy néhány élőlény mitikus, szinte mesebeli elemekkel és jelzőkkel van felruházva.

Az Isten mellett és körül tevékenykedő hírnökökhöz valószínűleg az asszonyok imádkoztak többször közbenjárásért. Ez érthető, hiszen sok esetben a férfi harcra vagy vadászatra indult, s ilyenkor az asszony egyedül maradt, védelem nélkül. A sírokból előkerült női testek mellett jóval több olyan dísz tárgy, ékszer, mintázott lemez feküdt, melyeken különböző állatokat ábrázoltak, ugyanakkor a férfi sírokra ez nem jellemző. Ezekből a talált tárgyakból következtethetünk arra, hogy azt az ékszert, mely egy bizonyos szent állatot ábrázolt, viselője nagymértékben tisztelte, segítő erőt, közbenjárást, védelmet remélt tőle.

A gyermeksírokban érdekes módon nem lemezeket, hanem állatcsontocskákat találtak. Ezeket a csontokat aprólékos munkával átfúrták és a gyermekek nyakba akasztva hordhatták, vagy az övükre függeszthették. Ezek a csontok vagy házi állatok, vagy vadállatok csontjai, úgy, mint pl. vadlúd, vagy házi lúd szárnycsontja, egerészölyv szárnycsontja, farkas

---

¹ Diószegi Vilmos: A pogány magyarok hitvilága

lábtőcsontja, nyúl lábcsontja, kutya szemfoga, medve agyarfoga, vagy hal csigolyáinak füzére.

Megfigyelhető, hogy a vadászok különösképpen kedvelték azon talizmánok hordozását, melyek által hitték, hogy a vadat könnyebben magukhoz tudják csalogatni. Az állattartók sírjaiból ugyanakkor a leggyakrabban különböző juh- és lócsontocskák kerültek elő.

A táltosok szerepe Európába érve fokozatosan halványodott, de a hagyomány gyökerei olyan mélyek, hogy bizonyos formában máig fennmaradtak füvesasszonyok, javasasszonyok és jövendőmondók személyében; a táltosok egy-egy részfeladatát ők viszik tovább, asztrológiai ismereteiket az Alföld pásztorai hasznosították, a termékenységrítusok pedig néphagyománnyá váltak népünk körében.

A táltosok munkálkodásaiból ugyancsak a néphagyomány őrizte meg a legtöbb információt. Legmarkánsabban a regösök ritmikus ütemű éneklésében vagy a busó-táncokban és a sokáig élő garabonciás diák személyében lelhetők fel nyomai, de szokásaink, nyelvi fordulataink, sőt néhány régi helynevünk is őrzi személyüket.

Ez a hitvilág tehát semmiképpen sem nevezhető „primitívnek”, hiszen a valóságnak az adott körülményekhez való alkalmazkodásának tekinthető, mely a természettel, az ismeretlennel való szoros kapcsolatból ered.

Az eltűnt táltos szerepe egy ősi hitvilág pusztulásának tragikus jele. A magyarság táltosai is szomorú sorsra jutottak. Egy részük abba hagyta az ősi gyakorlatot, és a nyugati kereszténységet fölvéve igyekezett beilleszkedni az új, számára idegen társadalomba, más részük – aki ellenállt – kivégeztetett. Nem jelent meg többé „táltos ló”, természetes okokkal magyarázták a lidérceket, a sokat jelentő szimbólumok pedig „díszítőelemekké” váltak. A halottakat nyugati keresztény módon útravaló nélkül temették el, és nem tették mellé használati tárgyait, fegyvereit.¹ A feltámadásba vetett hit szimbóluma, hogy a halott a felkelő Nap irányába tekintsen, elavulttá vált, és semmisnek tekintették.

Az ősi hagyomány a „civilizált Európában” babonává minősült.

A pusztában élő népek egyistenhívők voltak. Az Istennel, akit imádtak, a táltosokon keresztül tartották a kapcsolatot. Tudták, hogy a Teremtő „ott van” közöttük, érezhették, hiszen szoros kapcsolatban éltek a természettel, és tisztelettel adóznak a természet elemeinek anélkül, hogy azokat bármilyen módon imádták volna.

---

¹ Kiszely István: Az ősmagyarok vallása

A mennyei, az égitestek és a természeti erőket megszemélyesítő világgép ott élt hitvilágukban, de az Isten messze kimagaslott közülük.

A honfoglaló magyarok vallásában a teremtő Isten az Egek Ura, ez által az ő akaratából uralkodott népén a főfejedelelem.

Ősi, ég-istenhitünk bizonyítéka, hogy az összes hittel kapcsolatos szavunk török,első-ázsiai eredetű (Isten, lélek, imád, menny, szent, ül, megszentel, boldog, böjt, vétek, bűn, bocsát, búcsú, hisz, hit, terem, örök stb.).

Úgyszólván az egész Bibliát le lehetne fordítani a honfoglalás kori magyarságunk nyelvével. „Pogány-kori” szókincsünkből jóformán csak a „Fiúistenre” vonatkozó hit emlékei hiányoznak. Ezért is keverik össze az európai auktorok a szkítákról, a hunokról, az avarokról, a „türkökről” és a magyarokról kialakított képüket.

A lovakat igen nagy becsben tartották. Egyes feljegyzések alapján voltak vezérek, akik a csata előtt csak bizonyos lovakat válogattak ki, amelyek a csatába indultak.

Az ősi magyar hitvilágban megvolt mind a négy évszaknak a maga színe. Minden alkalommal, amikor csatába indultak, először azt állapították meg, milyen irányban van az ellenség. Amikor az égtájat behatárolták, természetesen az égtájnak megfelelő színű lovakat válogatták ki, és csak az ilyen egyforma, az égtájnak megfelelő színű lovak hátán indultak el a harcosok a csatába.

A szarvast és a turulmadarat őseink szintén nagyon tisztelték, szent állatnak tartották. Nagyon érdekes, hogy a szarvas-motívum által erős szálak köthetik össze a magyarokat a sumérekkel. Sokak számára ismeretes ugyanis egy bizonyos szarvas-motívum, mely ugyanúgy megtalálható a sumér és a magyar hitvilág rajzos ábráiban. Ez az a kép, melyen egy, a két első lábán térdelő szarvas látható, amelynek feje hátra hajlik, így visszafelé néz. Eme kép jelentését majdnem bizonyosra vehetjük, hogy ismerjük: A szarvas ugyanis a magyar hitvilágban a vezér állat, amelyik a népet vezeti, de nem csak a hazába, hanem a további boldogulásban is utat mutat: a mindig utat mutató szent állat, amely a múltba néz, de előre felé halad a helyes úton vezetve a népet.

Az égitestek ugyanígy fontos szerepet játszanak, hiszen a Nap, a Hold és a csillagok a természet látható erőit képviselik, melyek közül Isten személye az, aki kimagaslik. Az égitesteket minden évszakban figyelték, és ezáltal szent időket kötöttek hozzájuk.

Szent idők általában a legtöbb esetben nap-éj fordulókhoz kapcsolódnak, melyek a tavaszi és az őszi nap-éj egyenlőség, valamint a nyári és a téli napforduló. Ezek közül a nyári és a téli játszotta a legfontosabb sze-

repet. Ennek oka, hogy a tavaszi és az őszi forduló a boldogasszonyhoz kapcsolódott, a nyári és a téli forduló pedig a Naphoz, a Nap Atyához, azaz a Magyarok Istenéhez.

A félreértés elkerülése végett meg kell jegyezni, hogy az ősmagyarok nem a Napot tisztelték, a Nap csupán Isten fizikai megjelenése.

A „magyarok Istene” a mitologikus istenhit fő alakja. Többféleképpen is nevezték, mint például Teremtő Isten vagy Öreg Isten. Ő a világ teremtője, ő a gondviselő, a szerető, igazságos, minden nép és minden ember életét, sorsát figyelő és fenntartó, ha kell büntető felsőbbrendű lény, aki az égben lakik, és onnan figyel mindenkit.

Olykor tulajdonítottak neki villámszóró funkciót is, „istennyila”, vagy „mennykő” formájában. Az ősi magyar hitvilág Istenképéről a legtöbbet a népmesékből, az írott forrásokból, a népszokásokból ismerünk. Népünk körében Istent általában férfiként testesítették meg képzeletükben.

A későbbiek során a honfoglaló népre - mint azt tudjuk - próbáltak ráerőltetni bizonyos elemeket, bizonyos elemeket pedig igyekeztek eltörölni, ugyanakkor a liturgiákban, egyházi szokásokban, ünnepekben azok mégis fennmaradtak. Középkori templomokban a mai napig láthatók ezen nyomok, a jó és a gonosz állandó harcának megjelenítései. Ezek a hősök általában férfiak, mint László király (a fény) és a kun harcos (sötétség), de később megjelennek női elemek is, úgy mint pl. a Boldogasszony. A Boldogasszony szerepe figyelemre méltó a magyar hitvilágban, és ezzel együtt felmerül a kérdés, hogy vajon miben különbözött a római katolikus egyház által imádott és tisztelt szűz Máriától? A választ mindenki eldöntheti az alábbi sorokban:

Hitvilágunkban a Boldogasszony nem más, mint az örvendező istenanya, kinek eredete nem tiszta. Valahol a belső-ázsiai tartózkodásunk során jelenik meg a vallásban. Ugyanúgy, mint a keresztény vallásban a boldogasszony vagy boldoganya egy életet adó személy. Meglepő, de a Kárpát-medencébe a „Szűz Mária” fogalmat sem a katolikus egyház vezette be, hanem őseink, melyet majdnem bizonyosan egyik eredetmitológiánkból, Emese történetéből vehettek át. A magyarok tehát Máriát Szűz Máriának nevezik, ami teljesen egyedülálló, hiszen Európában mindenütt „Szent Mária“, azaz „Heilige Maria“, vagy „Santa Maria“ néven emlegetik. Az európai népek Máriát a holdon, míg őseink érdekes módon a napon ábrázolják.

A magyar nép hét boldogasszonyt tisztelt, melyet a mai katolikus egyház szintén átvett a „pogány, több istent tisztelő“ magyar nép vallásából. A hét közül a legnagyobb tiszteletnek örvend a Nagyboldogasszony,

a többiek a hiedelem szerint az ő leányai, úgymint: Szülő, Fájdalmas, Gyertyaszentelő, Sarlós, Segítő és Havi Boldogasszonyok.

A gelencei Szt. Imre templom freskója

Fontos bizonyítékként szolgál a gelencei templomban talált Mária kép is, hiszen a XIV-XV. században festett képen jól látható a mellkereszt motívum, ugyanakkor rovásírásos feliratok is találhatóak a ruháján. Látható tehát, hogy a kép alkotójának több száz évvel a honfoglalás után is fontosak az ősi magyar szimbólumok. Ez jelzésként is felfogható, hiszen a művész tisztában volt az ősi kultúra és vallás jelentőségével. Szent Máriát ez a festő is Boldogasszonnyal azonosítja.

Látható tehát, hogy a folyamatos üldöztetés ellenére a vallás lükettése nem apadt el még a XV. században sem.¹

Nem véletlen tehát, hogy István király sikeresen bevezethette Magyarországon a Mária-kultuszt, Mária kegyeibe ajánlhatta az országot, hiszen a katolikus egyház által ismert Szent Mária teljességgel megegyezett a magyarok Boldogasszonyával.²

Őseink a Kárpát-medence elfoglalása előtt vándorló életmódot folytattak, templomokat nem építettek, hanem úgynevezett szent helyeken imádkoztak és mutatták be áldozataikat a Teremtőnek.

A szent helyekről a legkorábbi információkat I. László király irnokainak feljegyzéseiből ismerjük, a király ugyanis keményen fellépett ezen szent helyek látogatása ellen. A törvény így szólt: „Akik pogány szokás szerint kutak mellett áldoznak, vagy fákhöz, forrásokhoz, kövekhez ajándékokat visznek, bűnükért egy ökörrel fizessenek”.³

¹ Zsombori Sándor: Ősi kelképek Árpád – házi királyaink pénzein

² Kiszely István: Az ősmagyarok vallása

³ Kállay Ferenc: A pogány magyarok vallása

A természeti elemeket őseink tisztelték ugyan, de amint szó volt már róla, soha nem imádták. Ezeken a szent helyeken az Istent keresték.

Az elemeket anyácskának hívták, mely elnevezés arra utal, hogy ezek az elemek – víz, föld, tűz, levegő – életet adnak, mint az anya. A víz különösképpen fontos szerepet játszott hitvilágunkban. A vízből élet származott, oltotta az emberek és állatok szomját, táplálékot nyújtott a vízi madarak, rákok és a halak által. Mindezek mellett a közlekedést is nagymértékben megkönnyítette. Nem véletlen tehát, hogy őseink előszeretettel telepedtek le folyó- vagy tópartokon, és mutattak be itt áldozatokat. A vizet „éltető anyának” nevezték, mert a hiedelem szerint a vízanya által táplálta Isten a népeket. A folyók ősi hitvilágunkban az emberi élet egyes állomásait is szimbolizálták. A források jelképezték a születést és a házasságkötést, az új élet elindulását. A torkolatok pedig a halált szimbolizálták.

Az ősi magyar hitvilágban ugyanakkor a vízzel kapcsolatos fontos szokás volt az úgynevezett „vízbemártás”. Őseink hite szerint a víznek tisztító hatása is volt. Több esetben olvashatunk olyan feljegyzésekről, melyekben leírják, hogy ha valakiről azt tartották, hogy gyanús személy, vagy ha valamilyen vétke volt, a folyóba mártották, hogy a víz megtisztítsa vétkeitől, és a folyó elvigye a bűnöket. Kísértetiesen nagy a hasonlóság a régi, bibliai zsidó népszokással, amikor egy kecskére helyezte a pap a nép vétkeit, hogy azt az állat a pusztába vigye. Ez a szokás hosszú ideig fennmaradt, hiszen tudunk róla, hogy még maga Báthory István is belemerült a Körös vizébe. Sok magyar település is a vízhez való kötődés által kapta nevét, mint pl. Zsitvató, Marcaltó, ugyanakkor több területet is ennek alapján neveztek el, mint pl. Bodrogeköz, Marosköz, Rábaköz. A vizek mellett és közelében gyakorta temetkeztek is, így pl. Attila király temetéséről írják, hogy valahol a Tisza folyóba temették el, ugyanakkor Árpád vezért is egy forrás mellett helyezték nyugalomra.

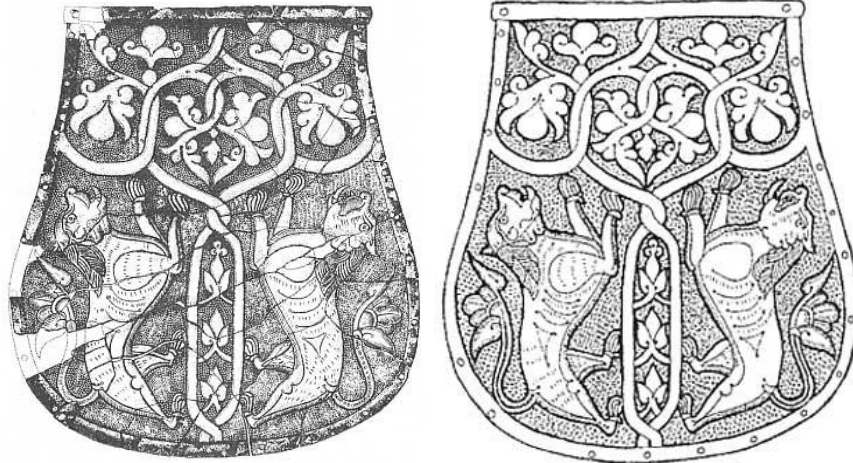
A vízzel kapcsolatos csodálatos történetek a mondákban és népmesékben maradtak fenn, amikor is valamely hős lovának patkónyomában víz fakadt, vagy lándzsájával vizet fakasztott, vagy hogy valaki szarvassá, medvévé, vagy farkassá változott, ha az állat lábnyomában lévő pocsolyából ivott.

A föld tisztelete ugyancsak elterjedt volt őseink hitvilágában. A földet mindig sokra tartották és énekekkel dicsérték. Több népdalban fennmaradt a földhöz való ragaszkodás és a föld szeretete, mely a mai napig mélyen érinti a magyar embert, amikor hazáról, anyaföldről vagy szülőföldről szól a vers, az ének.

A földet „földanyácskának” hívták, és nagy becsben tartották. Hitük szerint minden, ami a földön él, a földanya méhéből származik. A

földanya világra hozza gyermekeit, gyümölcseit, s végül minden és mindenki bele tér vissza halálakor.

A kövek, hegyek és fák szintén fontos szerepet játszottak a magyar hitvilágban. Ezekhez a szent helyekhez gyakran kötötték az esküvőket, népgyűléseket, eskütételeket és a különböző emlékhelyeket. A hegyekről Anonymus tesz a legtöbb említést, miszerint itt volt szokás bemutatni a fontos áldozatokat. Több esetben a hegy nem volt más, mint egy mesterségesen felépített domb, mely azt jelképezte, hogy az áldozatot bemutató személy közelebb van az éghez, azaz az Istenhez.¹

A termékenységet ábrázoló kép: Két oroszlán őrzi az életfát

Az életfa ábrázolása

A fákat és köveket a különböző temetkezési szertartásokon is felhasználták, a sírhelyeket ezzel takargatták be, hogy a halott lelke nyugalomban pihenhessen.

A fa ábrázolása ugyanakkor igencsak elterjedt volt őseink körében, hiszen a fa az életet szimbolizálta. Több tarsolylemezen, tegezen, ékszeren látható a hétágú fa egymagában, mint az élet és az összetartozás szimbóluma, vagy a hétágú fa, melyet két

¹ Diószegi Vilmos: Az Ősi magyar hitvilág

oroszlán őriz, a termékenységét szimbolizálva.¹

Az égisz éő fa, más néven világfa vagy életfa, az ősi magyar népművészet és vallás egyik legjellegzetesebb motívuma, jelképe. Eredete nem más, mint hogy őseink figyelték a természetet és a benne munkálkodó Istent. Látták, miként növekednek a növények, hogyan születnek a bimbók, hogy nyílnak és hervadnak el a virágok, miként jön el az elmúlás. A születés és a halál a szemük előtt játszódott le, és teljesen hasonlatos az ember életével. Megfigyelték, hogy a virágok a tél elmúltával, a halál után újjá élednek. Így jelent meg ebben a vallásban is az örök megújulás, a feltámadás fogalma. Ugyanúgy, mint ahogyan a természet is meghal és újjáéled, az ember is egy megújuláson megy keresztül. Az emberek saját életüket átvitték a fa életére, mégpedig egy olyan fáéra, ahová csak a kiválasztottak juthatnak el, egy mesés hely, ahová mindenki vágyott.

Az életfát mindig ugyanúgy ábrázolták, az ágak és a virágok száma szigorúan megszabott. Általában a hármas elosztás volt a jellemző, ritkább esetekben találkozunk hét vagy kilenc ággal. A fa ágai között ábrázolták a Napot és a Holdat. A Nap a férfi, a Hold pedig a nő szimbóluma. Egyes esetekben az életfát szarvas agancsai közt ábrázolják, mely szintén a folyamatos elmúlást és a megújulást fejezi ki, emellett az agancsok, ahogy a fát körülölelik, az összetartozást szimbolizálják.²

Ősi hitvilágunkban fontos szerepük volt az elődöknek. Tiszteletükkel függött össze az állandóan égő nemzetségi tűzhely, a különféle temetkezési szertartások és az emléktorok. Róluk emlékeztek meg őseink tűzre vetve az étel első darabját és az ital első cseppjét.

A sötétség hatalmainak őseink hite szerint az igazi ideje az éjszaka. Elűzésük legjobb fegyvere a Nap tükre, a melegítő és világító tűz, amiben őseink tanyáznak, ezért nem szabad a tűznek kialudni. A tűzhely körül foglaltak helyet a családi és nemzetségi jelképek, melyeket Szent Gellért „szkíta bálványoknak” nevezett.

Ezeket a mély értelmű és éltető szimbólumokat alacsonyította le az európai „kultúra” „tűzimádássá” és „bálványimádássá”.

A halottal együtt eltemették a fegyvereit, szeretett tárgyait, olykor a lovát is, mert hitték, hogy az ember és az Isten közt megbonthatatlan egység van, ezért az élet nem ér véget a földön, hanem a másvilágon folytatódik.

---

¹ Ipolyi Arnold: Magyar Mythologia 193. p.

² Kiszely István: Az ősmagyarok vallása

A nagycsalád munkamegosztása hitük szerint folytatódott a túlvilágon is, a férfiak a Nap és a Hold pályájával törődtek, az asszonyok az élet vizére és a születendő gyermek lelkére ügyeltek.

A becsületes embernek hét őst kellett ismernie. A kereszténység felvételével az égi nagycsaládok rétegei lassan a múltba veszttek és kialakult belőlük a rétegekre osztott mennyország. Az alsó rétegekben lakik az isteni lények többsége, felfelé haladva egyre kevesebb lény tartózkodik, míg legfelül székel az Úristen. Ehhez a világos rendhez járul még hozzá a teremtéssel kapcsolatos hitvilágunk, miszerint ami létezik, azt teremtett dolognak képzeljük.

A temetők sok vitás kérdésekre adhatnak választ a magyar hitvilággal kapcsolatban. A legtöbb kutatás alátámasztja, hogy a férfi halottakat általában lovukkal és fegyvereikkel együtt temették el, de ugyanez a jelenség megfigyelhető a női síroknál is. A különbség mindösszesen annyi, hogy a fegyverek és a lószerszámok sokkal díszesebbek voltak a női sírok esetében.¹ A temetési szertartást mindig a táltos vezette le. Imádkozhatott az Istenhez, a szellemekhez, hogy fogadják el az újonnan érkezőt, és viseljék gondját a családnak, akiket most itt kellett hagynia. Hogy hogyan és miként zajlottak a temetési szertartások, és hogy pontosan mit is éretünk a gyász ideje alatt, mint szent idő, azt több kutató sokféleképpen tárja elénk. Vannak, akik állítása szerint nem egy helyre temetkeztek őseink. Több példa is szolgál olyan állítás gyanánt, hogy egyeseket nem temetőbe, hanem külön más szent helyre temettek el.

Árpád vezért nem temetőben, hanem víz mellé temették el. Ugyanez vonatkozik Botond hadvezérre is, akit szintén patakparton temettek el.² A legtöbben azonban úgy gondolják, hogy temetőbe temetkeztek, egy helyre, a temetőknek pedig komoly rendje és rendszere volt. A temetők közepén foglaltak helyet az előkelőbbek, a temető széle felé a ranglétrán lefelé haladva a többiek. Ezek a nagycsaládos temetők. Tudunk ugyanakkor úgynevezett háromsoros temetőkről, melyeket a mai Románia területén tártak fel. A háromsoros temetők első sorában lovas sírok, majd férfi sírok, végül pedig női és gyermeksírok találhatók.

A halottat a sírban mindig arccal a felkelő Nap irányába fordították, mely szimbolizálta, hogy amint a Nap felkél, úgy támad majd fel a halott lelke is.

Egy népet, egy nemzetet nem más, mint szellemi, tárgyi, vallási kultúrája és nyelve határoz meg. Őseink egy olyan népcsoportot alkottak,

¹ Diószegi Vilmos: Az ősi magyar hitvilág

² Horváth János: A régi magyarok vallásbéli állapotjokról

akik testalkatukban, élettani tulajdonságaikban, zene és táncvilágukban, hitvilágukban, mesevilágukban, írásbeliségükben, néprajzi világukban, költészetükben, nyelvükben és írásukban egyedülállót alkottak, s ez által minden európai nép közül messze kimagaslottak. Ez a mi eredetünk alapja. A magyar nép Európában az egyetlen, amely nem indoeurópai eredetű. Ez tette lehetővé azt, hogy ebben az idegen tengerben volt egy sziget a Kárpát-medencében, mely megmaradhatott, s szellemi kultúráját, nyelvét és Istenbe vetett hitét meg tudta őrizni. Több nép is élt Európa szívében, de a gerincét mégis a 895-ben ide érkező ötszázezernyi honfoglaló alkotta.

Írásommal népünk gyökereit, múltját, vallását vizsgáltam, s túlzások nélkül próbáltam rávilágítani az igazságra: őstörténetünket igenis meghamisították a monarchista és marxista ideológiák. A magyar nép ősi vallása ugyanakkor nem köthető ideológiákhoz. A tudatosan elferdített, hazug, hamis őstörténet – finnugrizmus – rettentően káros hatással van népünk múltjának megismerésére, s ezáltal jövőnk jó irányba való haladására. Ősi magyar történelmünk és vallásvilágunk nem más, mint egy nagy ház, melynek még nem ismerjük minden kövét és tégláját, de hiszem, hogy lassan, mások eredményeit felhasználva és összevetve az utókor előtt felépülhet majd a ház, és akkor beláthatja mindenki: igenis, büszkék lehetünk múltunkra. Nincs mit szégyellenünk, hiszen nem pogány hitű, bálványimádó népek közül származunk, hanem egy csodálatos lovas kultúrájú, hitvilágában és kultúrájában gazdag, erős nemzethez, aki meg tudta tartani a világ legtermékenyebb medencéjét, nyelvét, vallását, és meg tudott maradni egy számára idegen indoeurópai tengerben.

Felhasznált irodalom

- Diószegi Vilmos: Az ősi magyar hitvilág, Budapest: Akadémia kiadó, 1978.
- Horváth János: A régi magyarok vallásbéli állapotjokról – tudományos gyűjtemény, 1817.
- Ipolyi Arnold: Magyar Mythologia, Pest: 1854.
- Diószegi Vilmos: Az Ősi magyar hitvilág, Budapest: Akadémia kiadó, 1978.
- Zsombori Sándor: Ősi jelképek Árpád-házi királyaink pénzein Pécel: 2007.
- Kállay Ferenc: A pogány magyarok vallása, Pest, 1861.

Teológiai Fórum

A Selye János Egyetem Református Teológiai Kara
és a Calvin J. Teológiai Akadémia tudományos folyóirata

Főszerkesztő: Doc. PhDr. Molnár János, a SJE RTK dékánja

Szerkesztőség levélcíme: P.O.Box 54. 945 01 Komárno 1.

Szerkesztés, nyomdai előkészítés: Somogyi Alfréd

Nyomja: Silvester kft., Révkomárom

A Teológiai Fórum II. évf. 1. számának megjelenését a Magyar Köztársaság Oktatási Minisztériuma támogatta

Egy szám ára: 60,- Sk / 2,- €

Bejegyzés: MK SR 3804/2007

ISSN 1337-6519

Teológiai Fórum

Vedecký časopis Reformovanej teologickej fakulty Univerzity J. Selyeho a Teologického inštitútu J. Calvína.

Šéfredaktor: Doc. PhDr. Molnár János, dekan RTF UJS

Poštová adresa redakcie: P.O.Box 54. 945 01 Komárno 1.

Redakčná práca a príprava na vydanie: Somogyi Alfréd

Tlač: Silvester sro. Komárno

1. číslo II. roč. Teológiai Fórum bolo vydané s podporou Ministerstva školstva Maďarskej republiky

Cena čísla: 60,- Sk / 2,- €

Registrácia: MK SR 3804/2007

ISSN 1337-6519